Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ,
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47 йил чиқиши
№ 115 (13.071).
19 МАЙ 1965 йил
ЧОРШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

Эртага Ўзбекистонда Украина адабиёти ва санъати декадаси очилади

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА УЧРАШУВ

КПСС Марказий Комитетининг таклифига биноан, Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Жазоир Миллий озодлик фронти партиясига делегацияси билан 17 майда КПСС Марказий Комитетида учрашув бўлди.

Учрашувда КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л. И. Брежнев, КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзолари, Марказий Комитет секретарлари Н. В. Подгорний, М. А. Суслов, КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитети секретари Б. Н. Пономарев, КПСС Марказий Комитетининг аъзолари Н. М. Пегов, И. В. Спиридонов қатнашдилар.

Суҳбатда Жазоир томонидан Миллий озодлик фронти сиёсий бюросининг аъзоси А. Б. Маҳжуб (делегация бошлиғи), Миллий озодлик фронти Марказий Комитетининг аъзолари А. Яҳё, М. Хошим, М. Мазуний, Л. Деррахи, М. Рамс қатнашдилар.

КПСС ва Миллий озодлик фронти вакилларининг учрашуви дўстона самимий вазиятда ўтди. (ТАСС).

СУҒОРИЛАДИГАН ДЕҲҚОНЧИЛИК НЕГИЗИ

Ер-сувнинг қадрига етадиган халқимиз ирригация иншоотлари қуришда қадимдан шуҳрат қозонган. Катта Фарғона каналининг довруғи, Мирзачўлнинг мақтови оламга кетди. Замон фарҳодлари қазиган каналлар ер шарига белбоғ бўлса ажаб эмас. Жаҳон аҳли инсон қўли билан яратилган денгиз мавжида, қўриқ ерда етиштирилган оппоқ пахтада, деҳқонимизнинг етуклигида, қишлоқларимизнинг бугунги жамолида социализмнинг буюк зафарларини, янги ижтимоий тузумнинг куч-қудратини аён кўриб турибди. Табиатдан инъом-эҳсон кутиб ўтирмай, унинг нозу неъмат тўла дастурхонини — тилсимотини очишда дала меҳнаткашлари суғориладиган деҳқончиликнинг негизларидан бири бўлган ирригация ва мелиорацияга суянмоқдалар.

Республикамизда сўнгги беш йил мобайнида жами 1 миллиард 200 миллион кубометр об-ҳаёт сиғадиган янги сув омборлари, Жанубий Мирзачўл, Шеробод, Аму-Бухоро каналлари ва бошқа йирик каналлар қурилди, суғориш шохобчаларининг узунлиги 15 минг километр кўпайтирилди. Суғориладиган ерлар майдони беш йил ичида 166 минг гектарга кенгайтирилди. Марказий Фарғонада, Амударё этакларида янги ер очилиб шоҳи сўзана янглиғ товланиб турган она тупроғимизга чипта ямоқ бўлиб тушган қўриқ ва бўз ерлар пахтазорга, боғ-роғларга айлантирилмоқда, юртимизнинг ҳусни жамоли тобора очилиб бормоқда.

Сув хўжалиги қурилиши йилдан-йилга авж олмоқда. Чорвоқ ва Кампирравот сув омборлари, Тахиатош гидроузели ва Қарши канали сингари мамлакатимизнинг фахри бўлиб қоладиган иншоотлар қурилмоқда. Қарши даштининг яқин келажагига бир назар ташлаш мароқлидир. Қашқадарё областида жами 1 миллион гектар ер ўзлаштирилади. Бу унумдор ерларда келажакда 2 миллион тонна пахта етиштирилади. Демак «оқ олтин»нинг ялпи ҳосили Қашқадарё областида ҳозирдагига нисбатан 10 марта ортади. Кўриниб турибдики, янги ирригация иншоотлари қишлоқ хўжалигини электрлаштиришни жадаллаштиришга, сув танқислигига барҳам беришга, айниқса пахтачилик ва шоликорликни янада юксалтиришга хизмат қилади. Бинобарин, ирригация иншоотларини белгиланган муддатларда қуриб битказиш, бунинг учун ҳамма имкониятларни ишга солиш бизнинг бурчимиз.

Маълумки, КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми коллектор-зовурлар қуриш, суғориш системаларини ремонт қилиш, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, суғориладиган ерларнинг самарали фойдаланишни ...

Мелиорация масалалари республикамизда катта аҳамиятга эга. Чунки, Ўзбекистонда суғориладиган ерларнинг кўп қисми шўр босганлиги ...

Кейинги йилларда республикада катта коллекторлар, сизот сувлар оқизиладиган бир қанча каналлар, очиқ ва ёпиқ горизонтал ва тик зовурлар қурилди. ...

Бу йил Мирзачўл ерларини ўзлаштириш ҳамда совхоз посёлкалари қуриш билан машғул бўлган «Голодностепстрой» бошқармасининг кўп минг кишилик коллективи олдида ҳам катта вазифалар турибди. Чўлқуварлар 23 минг гектар янги ерни ўзлаштиришлари, 72 миллион сўмлик асосий фондларни ишга туширишлари лозим. ...

Маълумки, пахтачиликда техника тараққиёти учун курашда суғоришнинг янги усулларини ҳамда юқори унум билан ишлайдиган суғориш техникасини ишлаб чиқиш катта аҳамиятга эга. ...

КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми қишлоқ хўжалигимизни зўр бериб юксалтириш ... ирригатор ва мелиораторларимиз қишлоқ хўжалиги ... билан ...

Тошкент области, Калинин районидаги «Ленинизм» танич-намуна колхозида ғўза қатор ораларини иккинчи ишлашдан чиқарилаётир. Колхоз аъзолари бу йил 1.240 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 32 центнердан «оқ олтин» хирмони кўтаришга аҳд қилганлар.

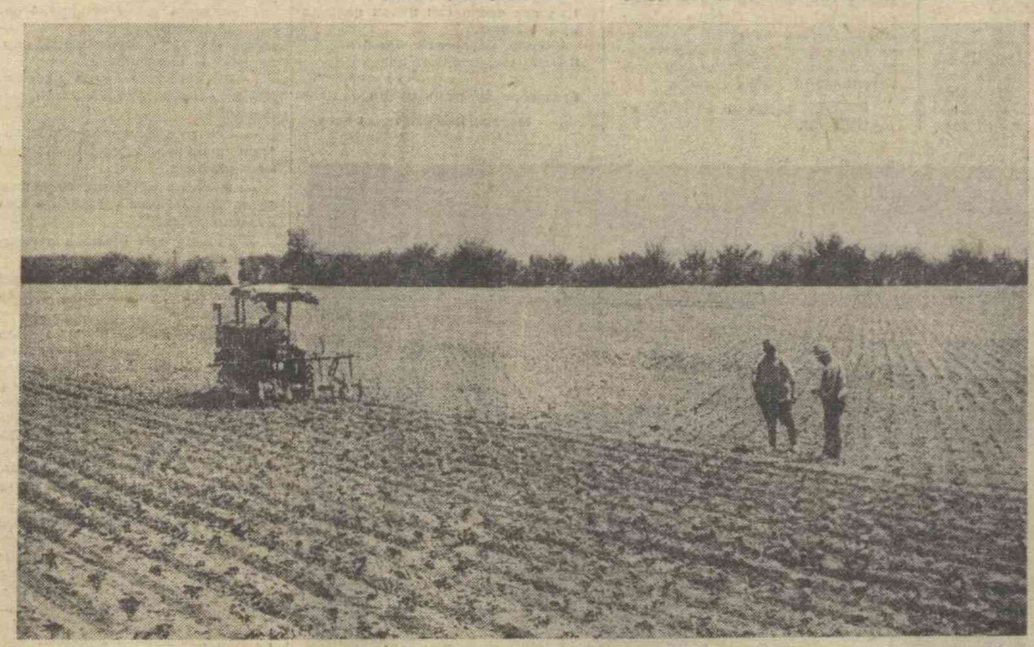

Суратда: культивация пайти.

Қ. Розиқов фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Зафар сатрлари

ПИЛЛА — ДАВЛАТГА

Жарқўрғон районидаги «Социализм» колхози Ўзбекистон жанубида биринчи бўлиб давлатга пилла сотиш йиллик планини муддатидан олдин адо этди. Пиллачилар ҳар қути қурт уруғидан 63 килограммдан пилла олдилар. Улар ҳаммаси бўлиб шу кунгача давлатга 8.140 килограмм пилла сотдилар.

Колхоз пиллачилари бу қимматли хом ашёдан яна минг килограммини еткaзиб беришга аҳд қилдилар.

ИККИНЧИ ЯРИМ ЙИЛ ҲИСОБИГА

Мўйноқ район чорвадорлари КПСС Марказий Комитети март Пленуми тарихий қарорларини амалга ошира бориб, давлатга гўшт сотиш ярим йиллик планини 102.4 процент адо этдилар. Шу кунда район чорвадорлари иккинчи ярим йил ҳисобига гўшт топширмоқдалар.

ПАРРАНДАЧИЛАР ЮТУҒИ

Беруний районидаги Беруний номли совхоз паррандачилари давлатга 44 минг 200 дона тухум топшириб, йиллик планни бажардилар. Улар яна 30 минг дона тухум тайёрлаш учун курашмоқдалар.

СОВЕТ — ҲИНДИСТОН ДЎСТЛИГИ МУСТАҲКАМЛАНАВЕРСИН

ҲИНДИСТОН БОШ МИНИСТРИ ЛАЪЛ БАҲОДИР ШАСТРИ ТОШКЕНТГА КЕЛДИ

Ўзбекистон пойтахти Совет ҳукуматининг таклифига биноан мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Ҳиндистон Бош министри Лаъл Баҳодир Шастрини кеча-кечқурун зўр хурсандчилик билан кутиб олди.

Ҳиндистон Республикаси, Совет Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР давлат байроқлари билан безатилган аэропортга Тошкент меҳнаткашларининг юзлаб вакиллари тўпландилар. Республика Министрлар Советининг Раиси Р. Қурбонов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари И. М. Низкостин, М. М. Мусахонов, Г. А. Габриельянц, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари ва ташқи ишлар министри С. О. Азимов, Туркистон Ҳарбий Округи қўшинларининг қўмондони армия генерали И. Е. Федюнинский, Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси Ҳ. А. Асомов, республика министрлари, матбуот вакиллари ҳам шу ерга келишди. Ҳозир бўлганлар орасида Ўзбекистонда тўхтаган ҳинд граждaнлари бор эди.

Тўпланганлар томонидан гулдурос қарсаклар билан кутиб олинган Ҳиндистон Бош министри Лаъл Баҳодир Шастри трапдан ўзбек ерига тушиб келди. Ташқи ишлар министри Сваран Сингх, Ҳиндистоннинг Совет Иттифоқидаги элчиси Трилоки Натх Кауль, Бош министр секретари Лакшми Кант Жха ва Ҳиндистоннинг бошқа расмий кишилари, шунингдек бир группа ҳинд журналистлари Бош министр билан бирга келдилар.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. Э. Димшиц, СССР Ташқи ишлар министрлигининг бўлим мудирлари В. И. Лихачев, Ф. Ф. Молочков, СССРнинг Ҳиндистондаги элчихонаси министр маслаҳатчиси-вакили А. А. Родионов ...

Ҳурматли меҳмон ва унинг ҳамроҳларига енгил ... гулдасталар тутишди.

Фахрий қоровул бошлиғи рапорт беради. Ҳиндистон Республикаси, Совет Иттифоқи ва Ўзбекистон давлат гимнлари ...

Ҳиндистон Бош министри Лаъл Баҳодир Шастри ... резиденцияга йўл олди. (ЎзТАГ).

УЛКАН ВАЗИФАЛАР ОЛДИДА

Колхозимиз меҳнат аҳли етти йилликнинг сўнгги йилини кўмакчиликнинг барча соҳасида катта галабалар билан якунлашга аҳд қилган. 1700 гектар ерда янги асосан тенкс ундириб олинди. Пахтакорларимиз гектаридан 25 центнердан хирмон кўтариш ва шу бригада ...

Чиндан ҳам кишиларимизнинг бу йилги ғайрат ва шижоатлари бошқача. Зўтрофф этиш ...

Тадбиркор деҳқонларимиз, меҳнатсевар ва агрономларимиз ...

Айтиб ўтиш керакки, пахта майдонларимиз тупроқ структурасига кўра хилма-хил. ...

Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти ...

Э. АҲМАДАЛИЕВА,
Фарғона районидаги Карл Маркс номли колхоз раиси, СССР Олий Советининг депутати.

ЎРТОҚ ХО ШИ МИН 75 ЁШГА КИРДИ

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ТАБРИК ТЕЛЕГРАММАСИ

Вьетнам Меҳнаткашлар партияси Марказий Комитетининг раиси ва Вьетнам Демократик Республикасининг президенти ўртоқ Хо Ши Мин 75 ёшга кирганлиги муносабати билан КПСС Марказий Комитети ва СССР Олий Совети Президиуми ... табрик телеграммасини йўллади.

Телеграммада бундай дейилади: Ўртоқ Хо Ши Мин ... (ТАСС).

ХАЛҚҚА ХИЗМАТ — ОЛИЙ ҲИММАТ

Марғилон шаҳар аҳолига маиший хизмат кўрсатиш комбинати ишчилари, хизматчилари, инженер-техник ходимларининг Ўзбекистон ССР даги аҳолига маиший хизмат кўрсатиш корхоналарининг ҳамма ишчиларига, инженерларига, техникларига ва хизматчиларига мурожаати

Коллективимиз етти йиллик планини муддатидан илгари бажарди. Социалистик мусобақанинг 1964 йил III ва VI кварталлари якунларига мувофиқ коллективимизга КПСС Марғилон шаҳар Совети ва Ўзбекистон касаба союзлари советининг кўчма Қизил байроғи ва биринчи пул мукофоти берилди.

1965 йил халқ хўжалигини ривожлантириш давлат плани ... Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг ...

Биз етти йилликнинг сўнгги йили...

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Марғилон шаҳар маиший комбинати коллективининг етти йилликнинг сўнгги йили давлат планини муддатидан олдин бажариш ва Ўзбекистонда аҳолига маиший хизмат кўрсатиш корхоналарининг барча ходимларига мурожаатини маъқуллади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети область ва шаҳар ҳамда район партия комитетлари, Ўзбекистон касаба союзлари совети, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, меҳнаткашлар депутатлари область, шаҳар ва район советларига Марғилон шаҳар маиший комбинати коллективининг мурожаатини маиший хизмат кўрсатиш корхоналари коллективлари ... муҳокама этиш ва ... топширди.

• • •

1965 йилда зиммамизга қуйидаги социалистик мажбуриятларни оламиз:

Йиллик планни ҳамма кўрсаткичлар бўйича Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 48 йиллиги кунигача бажарамиз ва планга қўшимча 120 минг сўмлик хизмат кўрсатамиз. ...

МУРОЖААТ МАРҒИЛОН ШАҲАР МАИШИЙ ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОМБИНАТИ КОЛЛЕКТИВИНИНГ УМУМИЙ ЙИҒИЛИШИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Куйбишев номли Самарқанд қишлоқ хўжалиги институти паразитология кафедрасининг мудири Николай Васильевич Бадании 70 ёшга кирганлиги ҳамда илмий-педагогик ва ижтимоий фаолиятининг 45 йиллиги муносабати билан, кўп йиллардан бери самарали илмий педагогик ва ижтимоий ишлардаги қилган хизматлари учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи ... мукофотланди.

ЎЗБЕКИСТОНДА УКРАИНА АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ ДЕКАДАСИ 1965

ҚАРДОШЛИК БАЙРАМИ

Украина ССР маданият министрининг ўринбосари В. Н. ЕФРЕМЕНКО билан суҳбат

◆ ◆

Кўклам гулларига бурканган Киев шу кунларда серқуёш Ўзбекистон пойтахти Тошкентга тез-тез сим қоқиб турибди. Зўр байрамга — украин адабиёти ва санъатининг Ўзбекистонда ўтказиладиган декадасига сўнгги тайёргарликлар тугалланмоқда.

Украина ССР маданият министрининг ўринбосари Владимир Николаевич Ефременко РАТАУ мухбирига қуйидагиларни айтди: Украина маданият арбоблари, ёзувчилари, рассомлари, композиторлари, кинематографчилари, артистларининг қарийб 300 кишидан иборат каттагина делегацияси Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳузурига меҳмон бўлиб боради. Украинадаги бадиий коллективларнинг ҳамда Киев, Львов, Харьков, Одессадаги энг яхши хонандалар ва созандаларнинг ижоди декадада кенг намойиш қилинади.

Совет Иттифоқи халқ артистларидан Белла ва Лариса Руденколар, Дмитрий Гнатюк, Николай Ворвулев, Павел Кармалюк, Украина ССР халқ артистларидан Евгения Мирошниченко, Зоя Христич, Украина ССРда хизмат кўрсатган артистлардан Андрей Кикоть ва Василий Третьяк, халқаро конкурс лауреати Валентина Рекалар ўзбек хонандалари билан бирга Алишер Навоий номли опера ва балет театри саҳнасига чиқадилар. Уларнинг ҳаммаси, шунингдек машҳур ашулачи Анатолий Соловьяненко, скрипкачи, Украина ССРда хизмат кўрсатган артист Виталий Сечкин, В. Лисенко номидаги Украина республика конкурсининг лауреати, пианиночи Мария Крушельницкая якка-якка концерт берадилар.

Тошкентлик нафосат мухлислари «Оқ қуш кўли» балетида Украина ССР халқ артистлари Евгения Ершова билан Николай Апухтинни кўрадилар, Украина ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Стефан Турчак дирижёрлигида украин композиторлари асарларидан бериладиган симфоник концертни тинглайдилар.

Париждаги халқаро рақс фестивалида юксак мукофотлар билан тақдирланган Киев опера ва балет театрининг труппаси ўз санъатини кўрсатади. Украина ССР халқ артисти Михаил Кречок раҳбарлигидаги Закарпатье халқ хори ҳам байрамда украин халқининг ўзига хос ижодини муносиб равишда намойиш қилади. «Штепсель Тарапунькани учратди» деган махсус программа тошкентликларни Украинанинг эстрада санъати билан таништиради. Бу программани Украина ССР халқ артистларидан Юрий Тимошенко ва Ефим Березинлар коллектив билан бирга тайёрлашди.

Бадиий виставкада кўрсатиш учун украин графикаси ва халқ декоратив санъатининг энг яхши асарлари танлаб қўйилди. Украина фильмлари фестивали яқинда халқаро фестивалда иккинчи мукофот олган «Унутилган аждодларнинг шарпалари» картинаси билан очилади. Фестиваль программасида А. Довженко номли Киев студияси сўнгги вақтларда яратган «Осмоннинг калити», Украина ва Югославия кинематографчилари биргаликда ишлаган «Текшириб кўрилди — мина йўқ» ва Одесса студиясида суратга олинган «Ҳар доим қуёш бўлсин» фильмлари бор.

Платон Воронько бошчилигидаги украин ёзувчилари ва шоирлари, СССР халқ артисти Георгий Майборода бошлиқ композиторлар, шунингдек рассомлар, кинематографчилар Ўзбекистон меҳнаткашлари билан учрашадилар.

Хуллас, декадада украин санъати ўзининг бутун салобати ва ҳамма қирралари билан намойиш қилинади. Нурли байрам Совет Иттифоқидаги қардош халқларни тағин ҳам яқинроқ бирлаштиришга, уларнинг дўстлигини мустаҳкамлашга ёрдам беради.

РАТАУ мухбири **МИХАЛЬЧЕНКО.**

● ● ● ●

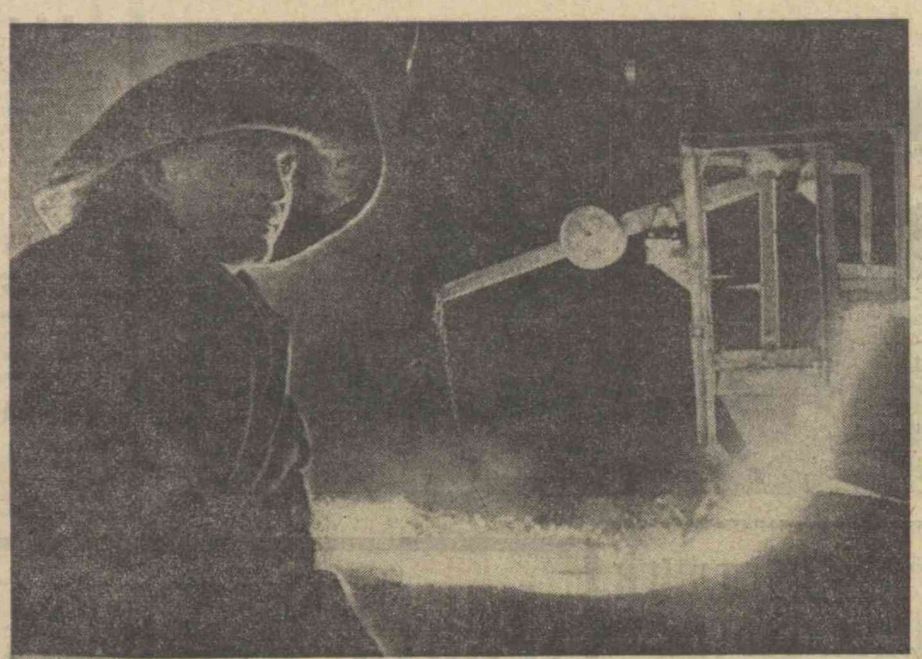

Донецк металлургия заводида 1965 йилнинг дастлабки кунларидан бошлабоқ планга қўшимча маҳсулот тайёрланмоқда. Домначилар 1 Майгача ўн минг тоннадан ортиқ планга қўшимча чўян тайёрлашди. Суратда: иккинчи домна печининг ишчиси Илья Акимченко чўяннинг эришини кузатиб турибди.

К. Лишко фотоси.

Максим РИЛЬСКИЙ,
Ленин мукофоти лауреати.

ЛЕНИН

Камтарин бир тарзда жиддият билан,
Нигоҳида чақнаб донишманд виқор,
Тарихда сўнмовчи илк ният билан
Кескин баҳслашувга отланди шунқор.

Ҳа, у титан эди,
кўкка совурди
«Титанлар» тахтини — тож галасини,
Бир нигоҳ ташлашда —
ўтда қовурди
Ўлимтик қонунлар рамахтасини.

Ҳа, у титан эди, қонли курашда
Икки куч тўқнашди,
тўқнашди жиддий.
Унинг иродаси енгди курашда,
Шодлик биносини қурди абадий.

Бундайин енгилмас куч ҳамда қудрат
Қаердан бўлибди унда мужассам?
Унинг миясида — миллионлаб захмат—
Чеккан ишчиларнинг ақл, ҳуши жам.

Нур дея талпинган инсон қалбида
Сўзи сўнмас,
сўнмай қолгандай йўли!
Порлоқ юлдуз бўлиб қолди мангуга,
Бахт сари йўллаган меҳрибон қўли!

Мавлон ИКРОМ таржимаси.

ИНСОН ҚОНИ СУВ ЭМАС

(РОМАНДАН ПАРЧА)

Михайло СТЕЛЬМАХ,
Ленин мукофоти лауреати.

I.

Степан Кушнир помешчикнинг говмуш сигирини олганидан буён ҳар оқшом камбағаллар комитети мажлисига бир парча мойни латтага ўраб олиб келадиган бўлиб қолди. У оёқларини тарвақайлаган зилдек дворян столи ёнида тик туриб оларди-да, чақалоқнинг калласидек келадиган ғадир-будир сопол косага ҳалиги мойни чалғининг синиқ парчаси билан юпқа-юпқа қилиб кесиб соларди. Шу стол тепасида бир вақтлар ҳашаматли биллур чилчироқ ёниб турарди.

Скамейкага қатор ўтиришиб олган деҳқонлар қўлбола тамакининг тутунини буруқситиб, бир-бирларини чандишарди:

— Бу одам шу қора чироқни деб ёғ яламай дунёдан ўтади шекилли!

— Степан рўза тутишнинг савобини билади-да: тезроқ жаннатдан жой олмоқчи.

— Э, бекор айтибсан, бу хотинбозни жаннатнинг остонасига ҳам йўлатишмайди!

— Степан, ҳеч бўлмаса лабингни мойлаб олсанг-чи!

— Вусиз ҳам куним ўтаверади! Мойламасам ҳам, лабимга қизлар муштоқ.

Миқтидан келган чайир Степан ничкинагина шўх кўзларини чақнатиб, қора чироқнинг пилигини бармоқлари билан кўтариб қўяр, сўнг малла сочларини силаб, юзига жиддий тус берарди-да, салмоқли қадамлар билан ташқарига чиқарди. Кўз-қулоқ бўлиб туриш керак, тағин аксилинқилобчилардан биронтаси яқин келмасин бу ерга.

Собиқ помешчик уйи атрофида дайдиб юрган бегона одамларнинг кўланкаси қоронғи тунларда ҳам Степаннинг ўткир кўзларидан қочиб қутилолмасди. У ўқдай отилиб уларнинг олдига борарди-да:

— Жўна нарига, чироқдан нари кет! деб пўписа қиларди.

Буни эшитган мажлис аҳли қаҳқаҳ уриб куларди:

— Степан бойваччаларни яна ташвиқот қиляпти. Ташқарида яна Степаннинг шанғиллагани эшитиларди.

— Туёғингни шиқиллат, газанда, жўнаб қол, йўқса инингни тополмай қоласан!

Мажлисдагилар жим бўлиб, эшикка хушчақчақлик билан қарашардида, Степаннинг ҳар қанақа ташвиқотдан таъсирлироқ бўлган мушт билан «ташвиқот» қилаётганини кўришар эди. Ростда, фронт кўрган Степан помешчикнинг ярим вайрона уйига қулоқ ҳаромзодалар учун чироқ ёқиб қўйгани йўқ-да!

Аммо бугун Степан мажлисга қуруқ келди. У худди умид иплари узилган киши сингари судралиб келди-да, қийшайган айвондаги серноқш устун ёнига ўтирди. Заранг дарахтининг кузги япроқлари каби қизарган қўллари билан гоҳ совуқ мармарни чертар, гоҳ қўллари тиззаси сузилиб кетган шими устига беҳол шалоп этиб тушар эди. Бутун олам унинг кўзига қоронғи, қайғу-ҳасратдан дили вайрон.

Камбағаллар Кушнир олдидан индамай ўтардилар, ҳамманинг унга раҳми келарди: ўтган кечаси хўроз учинчи қичқирганида бандитлар Степаннинг энг яқин дўсти Василий Пидопригорани пулемётдан отиб ташлаган эдилар. Газандалар Василийнинг онасини ҳам ўлдирмоқчи эканлар, бироқ кимдир, кампирнинг бир оёғи ерда бўлса, бир оёғи гўрда, ўлдириб нима қиласизлар, ўғлининг тепасида дод солганини комитет аъзолари эшитсин, деган. Хотинини тополмай афсусланганлар, сўнг Василийнинг ҳали совуб улгирмаган кўксига ер олувчиларнинг рўйхатини чор қиррали мих билан қоқиб кетганлар.

Охиратда бу одамнинг нима учун ҳалок бўлганини худо ҳам, одамлар ҳам кўрсин, — деб бир сўзли кўк кўз Василийни ана шу рўйхат билан тобутга солдилар.

Фақат кўксига санчилган михни суғуриб олдилар-да, ўғлини эслаб юрсин деб кампирнинг қоқшол қўлига қистириб қўйдилар. Бироқ бу мих онанинг дилини вайрон қилди, Василийни гўдаклигида бағрига босиб ардоқлаган, бирор кишидан озор етганда бошини силаган, батракликка кетаётганда елкасидан қучган, урушдан омон қайтишини тилаб иконалар қаршисида титраб-қақшаб чўкинган бармоқлар энди шу михни ҳам кўтаролмасди. Қонга бўялган михни кўрганда муштипар онанинг оёқлари букилиб, тиз чўкди, эс-ҳушини йўқотиб кўзлари бақрайганча қолди. Шу онда ҳасрат билан ўтган умри бир қисм тупроқ каби совурилди, хазон бўлди.

Кампир Богданиха ўғлининг жасади тепасида дод-фарёд қилмади, кўз ёш тўкмади, лекин қайғу аламга тўлган кишилар ўртасида тўсатдан, қизлик чоғида одамлар лиқ тўла черков ҳовлисида айтадиган ашуласини айта бошлади.

Пасха байрамида айтиладиган бу ашуланинг нақорати мотам марсияси чалаётган черков жомларининг садосига қўшилиб кетди. Бу садо шўрлик онанинг юрагини қонга тўлдирди. Шунинг учун ҳам Богданихани букчайиб кетаётган одамлар устида чайқалиб бораётган чинор тобут кетидан қобристонга олиб бормадилар.

Йўл бўйидаги самбит толларнинг яшил новдалари Василийнинг тобути устига эгилар, куз пайтида шовиллаб, унинг юзига аччиқ ёш тўкар эди. Тобут ёнида Василийнинг беваси Ольга фарёд қилиб борар, ҳувиллаб қолган уйда эса кампир бўтакўз ашуласини айтиб ўзини овунтирарди. Аммо бу гул энди ҳеч қачон унинг кулбасини безатолмайди, дилини шод эта олмайди.

Қишлоқда:

— Вой, бу яхшилик аломати эмас, — деб гап тарқатишди.

— Нима эксанг, ўзерингга эк, — деди девор орқасида Василийнинг онаси айтаётган қўшиқни эшитиб турган кўкраклари дикиллама, юзидан доим заҳар ёғилиб турадиган Настя Денисенко.

— Помешчик ерларини бўлиб олишса майли эди-я, бошқаларнинг ерларига қўл чўзишяпти-да.

— Бу қўллари билан эшикма-эшик юриб садақа сўрашсин, ҳа садақа... Баҳаққи худо — деб қайта-қайта чўқинди кампир Данько қўнғироқ даранглаганини эшитиб — ўз бошига ўзи етди, мана дафн этаётирлар...

— Эшитдингизларми, Василий қўлига қистириб қўйилган рўйхатда қандайдир белгилар пайдо бўлган эмиш.

— Белги эмас, қон!

— Ким билсин, эҳтимол қондир, ўз кўзим билан кўрганим йўқ. Аммо подшо Англияда бир миллион солдат тўплабди деганларини аниқ эшитдим, ҳатто тушимда ҳам кўрдим.

— Ҳали большевиклар подшони ўлдирмаганмидилар? — деди кампир. Унинг бурушган лабдари ёнидаги майда ажинлари титраб кетди.

— Ўлдириб бўпти! Унга ўқ отганлар, лекин фаришталар ўқларни даф қилганлар, баайни Почаевдаги Бибимарям иконаси казакларни муҳофаза қилгандек.

— Василийга отилган ўқни ҳеч ким даф қилмабди-я, э парвардигор, гуноҳкор бўлса ҳам дўзах азобидан ўзинг асра уни.

Уруш касридан вайронага айланган, моллар туёғи остида топталган гўристондан оломон ғамга чўмиб тарқала бошлади, фақат Степан билан Ольга ҳали тупроғи нам гўр ёнида қолди. Хипча бел хотин қорайган қабр бошида ўзини ҳар томонга ташлаб фарёд қилар эди. Энди эрининг бошига унинг жингалак сочларини силаб тўймаган Ольганинг қўллари эмас, крестнинг қуруқ дастаги тегиб турибди. Беванинг қопқора кўзлари устидаги қайрилма қошлари қалдирғочлардек учиб кетмоқчи бўлгандай пирпирар, қабр устига бош қўйганда ерга тегар, сўнг яна кўтарилиб чимирилар, қабр тупроғини силкиб тўкар эди.

Степан Ольгани юпатмади, ўзи ҳам йиғламади, бироқ унинг бутун вужуди латтадек бўшашиб кетган эди: Василий билан ёшлигида туки сап-сариқ жўжа ғозларни халҳатдан қўриқлаб юрган ва фронтдалигида немиснинг кукимтир заҳарли гази дастидан окопларда нафаси бўғилиб, не-не азоб чекиб ўтказган ой ва йиллари Степаннинг кўз ўнгидан ўтар ва дардига дард қўшар эди.

Немиснинг заҳаридан то кечаги кунгача Василийнинг кўкраги қисилиб, хириллаб нафас олиб келди. Бандитларнинг Австрияда қуйилган тўмтоқ ўқи эса Василийни ҳалок этди. Мана энди унинг руҳи янги макон ва янги паноҳ ахтариб, кузнинг оқ булутлари орасидан қуёш томон учиб бормоқда.

Степан дарди - аламга бардош бериб кўпикдай енгил, қордай оппоқ булутларга тикилар, аммо кўзларини қабрнинг қора тупроғидан узолмас эди: ана, тупроқнинг юзи аллақачон кулранг тусга кира бошлабди, фақат кўз ёши тўкилган жойларигина ҳануз қорайганича турибди.

— Оҳ, Василий, Василий, бизни ташлаб қайга кетдинг... — дер эди Степан дўсти қабрига тикилиб. У дўстининг ўлганига ҳали ҳам ишонгиси келмасди.

Қош қорайиб, дарахтларнинг эндигина сарғая бошлаган баргларини туман қоплаганда Степан билан Ольга қишлоққа қайтишди. Аёлнинг кўзига ҳеч нарса кўринмас, у худди маст кишидек гандираклаб қадам ташлар эди. Қулоқлар дарвозаси тепасидан бош чиқариб бақрайиб турган башаралар Степаннинг дилини ғаш қилар эди, ҳар нарсага қизиқувчи бу ёт кўзлар унинг ҳолидан кулар, ичида сақлаб келган ёвуз ниятларини изҳор этаётгандай бўларди.

«Хўш, бизнинг еримиз қаҳрига олаётганини кўриб келаётибсанми?».

«Кўзингни оч, сени ҳам ўша ерга олиб бориб жойлаб қўйишлари мумкин!».

Лекин Степаннинг кўзи ҳалиги башаралардан бирига тушди дегунча, унинг юзидаги заҳархандa дарҳол йўқолар, кўзларда бепарволик, ҳатто сохта ҳамдардлик аломатлари пайдо бўлар эди. Фақат элатда «Туллак» деб ном чиқарган Яков Данькогина одамларни ҳам мол ўрнида кўрганиданми, ёки Кушнир бутун ёшлигини унинг отаси эшигида малай бўлиб ўтказганиданми, бу ерда ҳам ҳанвотлигини қилди. Степан билан Ольгани кўрди-ю, Яковнинг кепчикдек қип-қизил юзи тиржайиб кетди.

— Ия, топишиб қолибсанми? Эҳтимол, дафн маросимидан кетибоқ тўй бошлаб юборарсизлар? Совет ҳукумати ҳамма нарсага йўл очиб қўйди.

Степан дарвоза ёнига бориб қолганини ўзи ҳам сезмай қолди, қадоқ қўли билан бойнинг чертса қон томадиган тарам-тарам юзига тарсиллатиб солди. Яковнинг унг бети бир дамда қавариб чиқди, сержун чеккаси ловиллаб ёнди. Унинг чап бети бир қизариб, бир оқариб титраб турарди.

— Мана сенга дафн маросими, мана буниси эса — тўй! — деди Степан яна шапалоқ тортиб. Данькоyнинг чап бетини ҳам ўнг бети сингари моматалоқ қилиб юборди.

Бой жон-жаҳди билан мушт кўтариб ўдағайлади:

— Дўстингга эргашиб кетмоқчимисан? Шу бугуноқ ичак-чавоғингни ағдариб ташлаганим бўлсин!

— Кўрамиз, кимникини ким ағдараркин!

— Кўрамиз!

— «Туллак!».

— Иштонсиз, яланг оёқ!

Бири дарвозанинг у томонида, бири бу томонида туриб шундай олишдики, суяклари ҳам, эшик тахталари ҳам қисирлаб кетди. Шапкалари учиб ерга тушди, тепа сочлари тикка бўлди. Ниҳоят Данько пайт топиб, бир сакраб кўчага тушди-да, бутун оғирлиги билан Степанни остига босиб олмоқчи бўлди. Бироқ босолмади. Иккиси сўкиша-сўкиша, кўчани чангитиб роса ёқалашди. Данькоyнинг кулранг кўзлари қонга тўлган, маматалоққа айланган юзларини тер босган эди. Степаннинг рангги қув ўчиб, бурнининг икки парраги мунчоқ-мунчоқ тер қоплади.

Уст-бошлари дабдала бўлиб кетган йигитларни барваста Свирид Мирошниченко зўрға ажратиб қўйди. Хўжа кўрсин учун у Степаннинг елкасига бир мушт туширган бўлди-ю, аммо Данькоyнинг бўйнидан ушлаб шундай эздики, бойнинг калласи шу заҳоти елкасига шилқ этиб тушди.

— Бир оз эзиб қўйган бўлсам, кечир, — деди Мирошниченко ер остидан бойга қараб ва тирноғи синган ғудруш бармоқлари билан пайпаслаб кўкрак тугмаларини қидирди. Унинг матросча кенг кўкрагида жингалак сочли паризоднинг сурати кўриниб турарди.

— Ҳаммаларинг бир кишиараванинг тиркиши! — деб ғазаб билан тупурди Данько ва пешанасини тириштириб, қўлини елкасига олди.

— Хизматга туҳмат экан-да, — деб ажабланди Мирошниченко ва аста-секин Данькога яқинлашиб келаётган Степанни имо билан тўхтатди, — минбаъд сенинг тарафингни олмаганим бўлсин!

— Менинг тарафимни олиб бўпсан, баччағар! — Аламига чидай олмаган Данькоyнинг юзи ловуллаб ёнарди.

— Бас-э! Нега мунча акиллайсан?

Мирошниченко тўхтади.

— Нега эмиш? Негалигини билмайсанми? — деди бўғиқ товуш билан Данько алам ва ғазабдан ёниб.— Ғалла развёрсткаси билан теримизни шилиб олаётганингни билмайсанми?

— Ҳа, солиқ солаётирман! — деди Мирошниченко хўшёр тортиб малла сочларини орқага ташларкан. У пешанасини тириштириб, Данькога ўқрайиб қаради.

— Еримдан қирқиб оламан деб қўрқитяпсанми энди?

Данько ғазаб ўтида ёнган кулранг кўзларини Мирошниченкога тикди. Василийнинг ўлимидан сўнг бу матроснинг юраги бўшашган бўлса яхши бўларди. У вақтда Яков Мирошниченконикига сигирини олиб бориб ўз қўли билан топширишдан ҳам қайтмас эди. Болалари ҳам жирсиз бўтқа еб тикилиб, бир қошиқ сутга зор бўлиб ўтиришмасди.

Мирошниченко Данькога ғазаб билан тикилди, унинг назари бойнинг кўкрагини тешиб ўтгандай бўлди.

— Сени қўрқитаётганим йўқ, Яков, ерингдан қирқиб олмоқчиман!

— Ростдан-а? — деб қичқириб юборди Данько ва гўё матроснинг кўкрагидаги санги унинг кўксига кўчиб ўтгандай, кўкрагини чангаллаб қолди.

— Ростдан! Сенинг фойданг учун. Ана ўшанда балки сен газандалигингни ташлаб одам қаторига кириб қоларсан! — Ҳар елкасига иккита одам ўтирса сиғадиган Мирошниченко бошини буриб мағрур қаради.

— Ростдан ҳам еримдан қирқиб олмоқчимисан, Свирид? — Данькоyнинг сўзларида ҳам қайғу, ҳам ялиниш, ҳам қаттиқ умид оҳанги бор эди.

— Албатта, қирқиб оламан, — деди жаҳлидан тушиб Свирид.

— Илоҳим сенинг ўзингни қирқиб қиймаласинлар! Шошма, Петлюра келиб додингни берар!

— Югур, контр-а, попга бориб айт, Петлюрангга жаноза ўқисин!

Мирошниченконинг мовий денгиз томчилари каби кўй кўзлари ғазабда ёнди, у Данькоyнинг устига бостириб бораверди. Бой эса орқаси билан баланд тахта деворга сурканиб, ўзини дарвозага олди.

— Мана бу ишинг маъқул! — деди Свирид — «Оч қорним, тинч қулоғим» деб ўтир, ана шунда гуноҳинг енгиллашади! Қани, Степан, кетдик! — деди-ю, кўча бўйлаб жўнади. Унинг қўпол немис этиги тагчармига қоқилган михлар чанг кўчада из қолдириб борарди.

Степан ҳамон ғазабидан тушолмай, Данькоyнинг ҳовлисига кўз қирини ташлар ва истар-истамас Мирошниченко кетидан борарди.

— Хўш, ким кимни боплади,— деб сўради Свирид, Кушнирнинг хўроздек хезланишини кўриб кулиб юбормаслик учун орқага қайрилмай.

— Икковимиз ҳам бир-биримиздан қолишмадик, — деди Степан истар-истамас, — аблаҳ, хўппа семиз-у, лекин чайир экан!

— Зўрга бас келиш учун ҳадис керак, — деб қўли билан Степаннинг биқинига аста туртиб қўйди Мирошниченко.

Улар Василий Пидопригоранинг уйи ёнидан чурқ этмай ўтатуриб ҳувиллаб қолган ҳовлига диққат билан қулоқ солдилар. Кушнирнинг юраги эзилди, унинг қулоғига кампирнинг бояги:

«Мен бўтакўз ўстирдим...»

деган ашуласи яна эшитилаётгандай туюлди.

Ҳовли жим-жит, фақат тахлаб қўйилган ўтин ёнида букчайган Богданиханинг қораси кўринарди. Муштипар онанинг ҳорғин қўллари гўё чақалоқни аллалаб овутмоқчи бўлгандай кўкрагига босилган эди.

Тўлқин РУСТАМОВ таржимаси.

МЕҲНАТ МАДАНИЯТИ ВА ЭСТЕТИКА

КПСС Марказий Комитетининг РСФСР бюроси Воронеж области партия ташкилотларининг саноат корхоналарида меҳнат маданиятини ошириш соҳасидаги ишини яқинда муҳокама қилди. Областда 170 корхона юксак меҳнат маданияти учун бошланган социалистик мусобақага қўшилганлиги бюронинг қабул қилган қарорида қайд этилди. Шу корхоналарнинг кўпи каттагина натижаларга эришди.

Марказий Комитет бюроси ана шу мусобақа илғорларининг тажрибасини умумлаштириш ва ёйишни Воронеж область партия комитетига тавсия қилди. КПСС барча ўлка, область, шаҳар ва район комитетларига ишлаб чиқариш маданиятини оширишга кўпроқ эътибор бериш, заводларда юксак маданиятли корхона номини олиш учун жанговар мусобақани кенг қулоч ёйдириш тавсия қилинди.

Қуйидаги мақола воронежликлар тажрибасининг айрим жиҳатларига ва улар ҳал қилаётган проблемаларга бағишланган.

* * *

Ж. Уатт ўз буғ машинасининг деталларини аниқ тайёрлаш зарурлигини таъкидлаб, бир вақтлар бундай деб ёзган эди: поршень билан унинг буғ двигатели цилиндри орасидан ҳатто қил ўтмайдиган бўлиши керак. Ўша вақтларда кишиларни ажаблантирган бу гап ҳозир одамнинг кулгисини қистатади, холос. Соч қилининг диаметри 50 микрон атрофида бўлади; ҳозирги кўпгина машина ва аппаратлар деталларининг аниқлиги эса ҳатто микроннинг улушлари билан ўлчанади. Ҳозирги замон приборлари, масалан, температурани бир градуснинг юз мингдан бир бўлагича аниқликда ўлчаётганини, бир секунднинг миллиондан бир улуши давомида электр токининг кучида содир бўлаётган бир ампернинг миллиарддан бир улушича ўзгаришларни қайд этаётганини ва бошқа шунга ўхшаш жуда кўп ҳолларни эсласак, бунинг сабабини тушуниш осон.

Аниқлик — пишиқлик элементларидан бири бўлиб, ҳозир бусиз техникани тараққий эттириб бўлмайди. Академик В. А. Трапезников шу хусусда гапириб, «Пишиқлик проблемаси энг асосий проблемадир, бинобарин, аслини олганда, кенг автоматлаштириш бўладими ёки бўлмайдими деган масалани мана шу проблема ҳал қилиб беради» дейди. Шу ҳақиқатни тушунтириш учун одатда қуйидаги мисолни келтирадилар. Фараз қилайлик, ҳар қайси элемент (детал)нинг ўртача пишиқлик даражаси 0,99 бўлсин. Бундай қараганда, дуруст кўрсаткичга ўхшаб кўринади. Лекин бунда 10 та элементдан ясалган асбоб (машина, аппарат, прибор)нинг умумий пишиқлик даражаси 0,91, 40 элементдан ясалган асбобники 0,66, 80 элементдан ясалган асбобники атиги 0,48 бўлади ва ҳоказо.

Оддий телевизорда 500 га яқин, автомобилда 10 мингга яқин, бир қанча мураккаб электрон машиналарда эса ўн минглаб ва юз минглаб деталлар бор. Деталларнинг пишиқлик даражаси 0,99 бўлган тақдирда, бундай машинанинг умумий пишиқлик даражаси аслида нулга тенг бўлади. Машина қанчалик мураккаб бўлса, унда элементлар қанча кўп бўлса, унинг деталлари шунча пишиқроқ бўлиши шарт; ҳар бир элементнинг пишиқлик даражаси юз процент бўлиши, яъни бир бутунни ташкил этиши лозим.

Бизнинг экономикамиз кўпгина саноат буюмларимиз ва материалларимизнинг пишиқлик даражаси ёки тўғрироқ қилиб айтганда, дуруст пишиқ бўлмаслиги сабабли йилига миллиард-миллиард сўмлаб товон тўламоқда. Бу хусусда юзлаб ва минглаб мисоллар келтириш мумкин.

Хуллас, биз техника тараққиёти йўлидан қанча илгарилаб борсак, аниқлик, технология интизоми, пишиқлик масалалари шунча кўп аҳамият касб этаверади. Аммо, буларнинг ҳаммаси ўз навбатида юксак меҳнат маданиятига, ишлаб чиқариш маданиятига боғлиқ бўлиб, бу маданият бир қарашда икир-чикир бўлиб кўринган юзлаб элементлардан таркиб топади.

Гапимизни исботлаш учун қуйидаги кичкинагина мисолни келтирайлик. Моторсозлик заводларимиздан бири гражданавиациясига мўлжаллаб чиқарилган запас қисмларини занг босганлиги ҳақида жуда кўплаб шикоятлар ола бошлади. Деталларнинг сиртига терлаб турган қўл тегиб занг босиб қолмаслиги учун бу заводда деталларни ўрайдиган ишчилар оқ ипдан тўқилган қўлқоплар билан ишласинлар, деган қоида бор экан. Синчиклаб ўтказилган текшириш натижасида келаётган шикоятларнинг сабаби аниқланди: баъзи ишчилар «қўлимиз тоза-ку» деган фикр билан қўлқоп киймасдан ишлар эканлар.

Бахтга қарши кўпгина корхоналаримизда мавжуд бўлган замонавий техниканинг юксак даражаси, улар ишлаб чиқараётган сархил маҳсулот ана шу корхоналарда кишилар ишлаб турган вазиятга батамом зиддир. Ерга тўкилган қайноқ сув, чор атрофдаги чанг-тўзон, хира чироқ, иш жойларининг пала-партиш жиҳозланганлиги ва ҳоказо ва ҳоказолар — мана шундай ҳолларнинг ҳаммаси афсуски кўп учраб туради.

Лекин гап бу ерда фақат ишга манфаатпарастлик билан қарашда эмас, корхоналарнинг ифлослиги техника тараққиётига, маҳсулот сифатини яхшилашга ғов бўлиб қолаётганида эмас, америкаликлар айтгандек, озодаликнинг ифлосликдан арзон туришида эмас.

Капиталист ишлаб чиқариш маданияти проблемасини мана шуларнинг ўзи билан чеклаб қўяди. Биз учун эса гап бундан ҳам каттароқ нарса устида — ҳақиқий коммунистик меҳнат учун шарт-шароитлар вужудга келтириш устида бормоқда. Бизнинг муддаомиз шуки, меҳнат фақат юксак даражада унумли бўлибгина қолмасин, шу билан бирга, меҳнат роҳатбахш ҳаётий эҳтиёж ҳам бўлиб қолсин, ишчининг атрофидаги бутун вазият илғор ишлаб чиқариш технологияси ва элементар гигиена талабларига мос бўлишидан ташқари, коммунистик жамият қурувчисининг эстетик дидига, унинг нафосат ҳақидаги муддаоларига ҳам мос бўлсин.

... «Нафосатга интилиш», «эстетик дид» деймиз. Хўш, бу иборалар аслида қайси бир идеология арсеналидан олинган?

Булар марксча-ленинча идеология арсеналидан олинган гаплар. Маркс инсон материяни ҳам «гўзаллик қонунлари асосида» шакллантиради, деб уқтирган бўлса, Ленин: «Гарчи ҳатто «эски» бўлса ҳам гўзал нарсани сақлаб қолиш, уни намуна қилиб олиш, унга асосланиш керак», деб ёзган эди. Владимир Ильич ишчилар қўланса ва ифлос устахоналарда эмас, балки инсонга муносиб лабораторияларда ишлайдиган замонлар келади, деб 1913 йилдаёқ орзу қилган эди. Ниҳоят, партия Программасини ўқиб кўрсак, унда мана бундай дейилади: «Бадиий асос меҳнатни янада завқли қилади, турмушни безайди ва одамни олижаноб қилади».

* * *

Меҳнат маданиятини юксалтириш, бадиийликни, эстетика талабларини ишлаб чиқариш соҳасига жорий этиш ҳаракати бизнинг мамлакатимизда аллақачонлар пайдо бўлган. Бу ҳаракат Москва, Ленинград, Горький, Урал, Киев ва Харьков, Болтиқ бўйи республикаларидаги илғор корхоналарда ҳамда мамлакатнинг кўпгина бошқа индустриал районларида бошланган. Бу ҳаракат сўнгги икки йил ичида Воронеж областида анча кенг қулоч ёзди. Шу областда машинасозлик ва приборсозлик, химия, озиқ-овқат саноати корхоналари кўп бўлиб, уларда жами 200 мингдан кўпроқ киши ишлайди.

Воронеж областининг саноати уруш вақтида вайрон қилинган эди. Уни бошқатдан тиклашга тўғри келди. Урушдан кейинги дастлабки йилларда заводларнинг бинолари кўп ҳолларда ишлаб чиқаришнинг ўзидаги юксак техника даражаси талабларини ҳисобга олмасдан, «апил-тапил» қурилаверди. Натижада аксар цехларда ёрилиб кетган асфальт-бетонли полларни, сувоқ қилинмаган ифлос деворларни, чанг босиб ётган деразаларни, яхши жиҳозланмаган иш жойларини, хунук ва кўримсиз санитария-маиший муассасаларни кўриш мумкин эди. Шуларнинг ҳаммаси техника тараққиётига бевосита ғов бўлиб қолди.

Бу масалалар вақти-вақти билан область, шаҳар ва район партия комитетларининг бюросига қўйиб турилди. Лекин жуда яхши бўлди деганда шу бюролардан кейин корхоналарда ҳашарчилик билан «ёппасига тозалаш» ишлари ўтказилар эди-да, кейин ҳамма иш яна эски аслига тушиб қолаверар эди.

Бу масалада доимо, планли суратда ва бир мақсадни кўзлаб ишлаш, проблемани ҳал қилишга кенг жамоатчиликни жалб этиш зарурлиги равшан бўлиб қолди. Иш шундан бошландики, 1963 йил ёзида область партия комитети ишлаб чиқариш маданияти ва эстетикасига бағишлаб, Халқ хўжалиги кенгаши билан биргаликда махсус конференция ўтказди, шу конференцияда конкрет тавсиялар ишлаб чиқилди. Бу тавсияларни дастлаб станоксозлик заводида тўлароқ ҳажмда амалга оширишга қарор қилинди.

Ана шу корхонада партком секретари бошчилигида дарҳол ташаббускор группа тузилди. Бу группа конференция тавсияларини амалга оширишнинг босқичларга бўлинган планларини белгилаб олди. Планлар цехларнинг йиғилишларида муҳокама қилинди, ҳар бир цех ўз зиммасига социалистик мажбурият олди. «Эстетика» деб аталган махсус деворий газета чиқарила бошлади.

Икки ой деганда заводнинг улкан механика цехлари тамомила ўзгариб кетди. Полга ранг-баранг мармар тошчалар терилди. Деворлар, шиплар, устунлар, ускуналар илмий жиҳатдан тўғри танлаб олинган хилма-хил рангларга бўялди; вентиляция, чироқлар реконструкция қилинди; заготовкаларни тўғри узатиб туриш, қириндиларни йиғиштириб олиш йўлга қўйилди; иш жойлари яхшилаб жиҳозланди ва ҳоказо. Айниқса муҳим жойи шундаки, цехларнинг коллективлари тартиб ва озодаликни пухта кузатиб турадиган бўлиб қолдилар. Заводнинг ёрдамчи цехлари жойлашган корпусда душхоналар, ишчиларнинг кўчалик ва ишлик кийимлари турадиган якка-якка жовонлар жиҳозланди. Газли сув тайёрлайдиган сатураторлар ҳам ўрнатиб қўйилди.

Станоксозлик заводи областдаги ҳамма корхоналарнинг вакиллари учун «зиёратгоҳ» бўлиб қолди. Ундан ўрнак олиб оғир пресслар заводи, экскаватор заводи, «Электросигнал» ва бошқа заводлар юксак маданиятли корхоналар бўлишга қарор бердилар. Область партия комитетининг бюроси уларнинг ташаббусини маъқуллади. Тез орада бу ҳаракатга 170 корхона қўшилди. Машинасозлик заводларининг ўзида 57 та цех ишлаб чиқариш маданиятининг илмий асосланган талабларига мувофиқлаштириб олинди. Юнлаб корхоналарда маданият ва эстетика кенгашлари ишлаб турибди.

Мана шуларнинг ҳаммаси, аввало, одамларнинг саломатлиги ва кайфиятига баракали таъсир қилди. Атиги бир неча фактни айтиб ўтайлик. Ўтган йили станоксозлик заводида 1963 йилдагига нисбатан ишчиларнинг касалланиши 11 процент камайди, кадрлар қўнимсизлиги икки баравар қисқарди ва ишга кечикиб келиш ҳамда меҳнат интизомини бузиш ҳоллари ҳам икки баравар озайиб қолди.

Озодалик ифлосликдан арзон туради, деб америкаликларнинг манфаатпарастлик билан айтган гапи ҳам ҳамма жойда тўғри бўлиб чиқди. Шундай бўлиши ўз-ўзидан маълум эди. Ишлаб чиқариш маданияти юксак бўлса, бракнинг камайиши, маҳсулот сифатининг яхшиланиши ва маҳсулотнинг узоқ чидамли бўлиши, меҳнат унумдорлигининг ошиши турган гап. Бу нарса «Электросигнал», «Автозапчасть», оғир пресслар заводи сингари корхоналарнинг фаолиятида айниқса яққол кўринди.

КПСС Марказий Комитети РСФСР бюросининг қароридан кейин воронежликлар саноатда ишлаб чиқаришнинг юксак маданияти учун олиб борилаётган курашда ўз ғайратларига, шак-шубҳасиз, икки ва уч ҳисса ғайрат қўшиб юборадилар. Кези келганда шуни айтиш керакки, улар бу йил бошқа кўп тадбирлардан ташқари 250 минг квадрат метр катта йўлларга асфальт ётқизиш ва завод корпуслари яқинига 110 минг туп дарахт кўчати ўтқазишга аҳд қилиб қўйдилар.

Юксак маданиятли корхона номини олиш учун бошланган жанговар мусобақа кенг қулоч ёзмоқда!

И. АРТЕМОВ.
ТАСС обзорчиси.

Улуғ ВАТАНИМИЗДА

ТАСС МУХБИРЛАРИДАН

МОСКВА

Бу одатдан ташқари эстафета 1 майда — СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкаси очилган кунда бошланиб, энди кеч кузакнача давом эта беради. Виставка халқ талантлари ижодий ҳисоб бериб турадиган анъанавий жой бўлиб қолди. Май ойида пойтахтдаги бир қанча энг йирик корхоналарнинг ҳаваскорлик коллективлари шу жойда ўз маҳоратларини намойиш қиладилар, шундан сўнг Закарпатье областининг «Урмонкесар» ва «Карпат» номли ажойиб халқ ансамбллари, Львов, Черкасси, Луганск областларидан келадиган ҳаваскор хор капеллалари, халқ симфоник оркестрлари, рақс коллективлари эстафетани қабул қилиб оладилар.

ЛЕНИНГРАД

Волга пароходчилигига қарашли уч палубали «Дмитрий Донской» теплоходи якшанба куни Ленинград дарё портига келиб тўхтади. Бу янги бошланган мавсумда Волга—Балтика канали орқали Волгадан келган биринчи пассажир кемасидир.

ЙОШКАР-ОЛА

Мари чорвадорлари давлатга чорва маҳсулотлари сотиш юзасидан олган мажбуриятларини биринчи кварталда анча ортиғи билан бажариб, айни маҳалда жамоат чорва моллари туёғини кўпайтирдилар.

Якшанба куни чорвачилик илғорларининг республика кенгашида КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, РСФСР Министрлар Советининг Раиси Г. И. Воронов Мари АССР га Россия Федерацияси Министрлар Совети билан ВЦСПСнинг кўчма Қизил байроғини топширди.

КУЙБИШЕВ

«Прогресс» совхозининг механизаторлари машиналарнинг иш унумини оширишда рекорд қўйдилар. В. Звягинцев билан В. Парамоновлар икки сменада ишлаб буғдой сепаётган агрегатнинг иш унумини 150 гектарга етказдилар. В. Хлопков билан Н. Копколар бундан ҳам юксак натижага эришдилар. Тўртта сеялка тиркалган «К-700» маркали янги кучли трактор уларнинг қўлида мўъжизалар кўрсатмоқда.

СУХУМИ

ШИШЛАРНИНГ АНТИГЕНЛАРИ (ОҚСИЛЛАРИ) НИ УРГАНИШГА БАҒИШЛАНГАН ХАЛҚАРО СИМПОЗИУМ УЗ ИШИНИ ТАМОМЛАДИ. ДОКЛАДЧИЛАР ВА МУЗОКАРАДА ҚАТНАШГАН НОТИҚЛАР ОРАСИДА АНГЛИЯ, БЕЛЬГИЯ, ГДР, ИСРОИЛ, СССР, АҚШ, ФРАНЦИЯ, ШВЕЦИЯ, ЧЕХОСЛОВАКИЯ, ЯПОНИЯ ОЛИМЛАРИ БОР ЭДИ.

ҒИШТ ҚАҲАТМИ?

Иқтисодий темада

Қорақалпоғистон АССРда капитал қурилиш кенг кўламда олиб борилмоқда. Агар 1958 йилда халқ хўжалиги тараққиётига 20,1 миллион сўм сарфланган бўлса, 1964 йилда 101,6 миллион сўм сарфланди. Қисқа муддат ичида минг-минглаб гектар янги ерлар ўзлаштирилди. Бу ерларда эндиликда шоли экилмоқда. Шоликор совхозларда обод посёлкалар барпо этилди. Автоном республика пойтахти Нукус ва район марказлари тобора обод бўлиб бормоқда.

Аммо ажратилаётган капитал маблағларнинг бир қисми ўзлаштирилмай қолмоқда. Иллатнинг илдизи шундаки, республикамизда қурилиш материаллари саноати ва қурилиш индустрияси равнақига етарли эътибор берилаётгани йўқ. Бу соҳада кейинги йилларда бир оз силжиш рўй берган бўлса ҳам, аммо қурилиш ташкилотларининг деворбоп материалларга эҳтиёжи тўла қондирилаётгани йўқ.

Бунинг боиси шундаки, бир вақтлар йиғма темир-бетонга ёпишиб олинди, ғишт саноати ўгай бўлиб қолди. Ғишт чиқариш йилдан-йилга камайиб кетаверди. Агар халқ хўжалигига капитал маблағ сарфлаш 1958—1964 йилларда ўрта ҳисобда йилига 31 процент ўсиб борган бўлса, ғишт чиқариш эса 4,2 процентдан ортиб борди. Бу капитал қурилиш суръатларига салбий таъсир этмасдан қолмади, албатта.

Маълумки, девор тиклашда ғишт асосий қурилиш материалидир. Аммо шунга қарамасдан Автоном республикада ғишт ишлаб чиқараётган заводларнинг қуввати паст, улар мавсумий ишлайди. Бунинг устига технологик ускуналар жуда эски. Қорақалпоғистондаги ғишт заводларини кенгайтиришга ва реконструкция қилишга ажратилаётган капитал маблағлар қурилиш ташкилотларининг эҳтиёжига яраша ғишт ишлаб чиқаришни таъминламаётир. Шунинг учун ҳам, айниқса сўнгги икки йилда қурилиш ташкилотлари ғиштга жуда ҳам маҳтал бўлиб қолдилар. 1965 йилга планлаштирилган қурилишларни битказиш учун камида 50 миллион дона ғишт етишмайди. Танг қоладиган ери шундаки, Автоном республикадаги қурилиш ташкилотлари ғиштни Тошкентдан, Ўзбекистоннинг бошқа шаҳарларидан ташиб келтирмоқдалар. Ғиштнинг таннархи ошиб кетиб, давлат катта зиён кўрмоқда. Бир мисолни айтиб ўтиш ўринлидир. 12-қурилиш тресті 15 ой мобайнида Тошкентдан 13,5 миллион дона ғишт ташиб келтирди. Транспорт харажатларининг ўзигагина 327,5 минг сўм сарфланди. Бу озми-кўпми?! 1961—1964 йилларда Қорақалпоғистон АССРдаги ғишт заводларини реконструкция қилиш ва кенгайтиришга худди шунча миқдорда маблағ сарфланган эди. Бундан хулоса чиқариб олишни энди ўқувчининг ўзига ҳавола қиламиз.

Шуни айтиб ўтиш керакки, Қорақалпоғистонда ғишт ва бошқа деворбоп материаллар ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун муайян иш қилинмоқда. Жумладан, республикада Ўзбекистон Халқ хўжалиги кенгашига қарашли қурилиш материаллари комбинати ишга туширилди. Нукус ва Тахиатош шаҳарларида газобетондан деворбоп панеллар тайёрлаш ўзлаштирилди. Силикальцит блоклар тайёрловчи завод реконструкцияси ниҳоясига етай деб қолди. Шу йил март ойида Чимбойда ғишт заводи ишлай бошлади, Хўжайлидаги, Нукусдаги ғишт заводларининг ҳам қуввати ортди ва ҳакозо.

Аммо ана шу тадбирларнинг амалга оширилганлиги натижасида қурилиш ташкилотларининг деворбоп материалларга эҳтиёжи тўла қондирилади, деб ўйлаш хато бўлур эди. Бизнинг фикримизча, Қўнғиротдаги ғишт заводини шу йилнёқ реконструкция қилиш, корхонадаги иш жараёнларини механизациялаш ҳамда уни табиий газ билан ишлашга кўчириш лозим. Шу йўл билан бу корхонада ғишт тайёрлашни беш баравар кўпайтирса бўлади. Шунингдек, Мўйноқда ғишт ёки силикальцит блоклар тайёрловчи корхона қуриш лозим. Беруний, Манғит ва Тахтакўпир шаҳарларидаги ғишт заводлари ҳам реконструкцияга муҳтож бўлиб турибди. Республика Халқ хўжалиги кенгаши қурилиш материаллари саноати бошқармаси ва Ўзбекистон давлат план комиссияси раҳбарлари мулоҳазаларимизни инобатга оладилар деган фикрдамиз.

Б. ЛИЧАГИН,
Ўзбекистон КП Қорақалпоғистон область комитети саноат ва транспорт бўлимининг мудири.

„Гипрогаз» лойиҳалаш институтининг биринчи экспедицияси коллективи Урта Осиё — Марказ газопроводининг 335 километри учун лойиҳа ҳужжатларини тайёрлади. Янги газопроводнинг узунлиги 4000 километрдан ортиқ бўлади. Унинг биринчи навбати йилига 20 миллиард кубометр арзон ёқилғини етказиб бериш қувватига эга. Келажакда янги газ дарёси ҳар йили 108 миллиард кубометр газ юбориб туради. Суратда: Урта Осиё — Марказ газопроводининг Амударёдан кесиб ўтадиган қисми.

Н. Ключнев фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

СУЗУВЧИ НАСОС СТАНЦИЯЛАРИ

ТЕРМИЗ, («Совет Ўзбекистони» мухбири). Сурхондарё области ғаллакорлари ажойиб совға олдилар. Астрахандаги С. М. Киров номли кемасозлик корхонасида махсус заказ билан ясалган сузувчи насос станцияларидан 8 таси Термиздаги дарё портига келтириб монтаж қилинди.

Шолипояларни суғорувчи бу янги, қудратли механизмларнинг ҳар бири секундига 2 кубометргача сув чиқара олади. Бу — илгари фойдаланиб келинган «ПГ-35» маркали насосларга нисбатан 5-6 баравар унумдордир.

Сузувчи насос станцияларининг яна бир афзаллиги шундаки, бу насослар дарёда сув оз-кўплигига қарамасдан ишлайверади. «ПГ-35» маркали насослар эса сув камайиб кетган пайтларда ишлай олмас эди.

Мутахассисларнинг ҳисобларига кўра, сузувчи насос станциялари ишга тушиши туфайли Сурхондарё областининг Амударё, соҳилидаги шолипоялар уч баравар кенгаяди.

А. ХАЛИЛОВ.

ПАРТИЯ ГРУППАЛАРИ

БОШЛАНҒИЧ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИ ИШ ТАЖРИБАСИДАН

Партиямиз Марказий Комитетининг март Пленуми қарорлари совхозимиз коммунистлари, ишчилари орасида кенг қўллаб-қувватланяпти. Чорвадорларимиз ва ғаллакорларимиз ҳали қўл урилмаган катта резервлар, қишлоқ хўжалигининг ҳамма соҳаларини рентабелли тармоққа айлантириш йўллари ҳақида конкрет таклифлар киритмоқдалар.

Партия комитетимиз бюроси ана шу битмас-туганмас резервлардан фойдаланиш, тажрибали деҳқонларимиз берган фойдали маслаҳат ва таклифларни ишлаб чиқаришга жорий этиш юзасидан муҳим тадбирлар ва зарур режалар ишлаб чиқди.

Бироқ биз бу чора-тадбирларни партия ишининг савиясини кўтармай, коммунистларнинг етакчилигини таъминламай туриб бажариш мумкин эмаслигини яхши биламиз. Хўш, партия ишининг савиясини кўтармоқ учун нима қилиш керак? Буни биз партия группаларининг иш фаолиятини яхшилашдан бошладик. Чунки хўжалигимиз йирик чорвадор ва ғаллакор совхоз бўлганлигидан фермалар узоқда, ғаллачилик бригадалари эса тарқоқ жойлашган. Шу сабабли жойлардаги партия группаларининг ишчанлиги ва ташаббускорлигини таъминлашнинг ўзи коллективимиз олдида турган улуғвор вазифаларни муваффақиятли бажаришнинг асосий омили эканлиги ўз-ўзидан аёндир.

Партия группалари маҳсулот ишлаб чиқариш планларининг бажарилишидан тортиб, барча ҳаётий масалалар билан, шу жумладан ишчиларнинг маданий-маиший турмушига оид ишлар билан ҳам шуғулланадилар. Партия группалари 6 жойда ташкил этилган бўлиб, ўз атрофига 197 коммунистни уюштирган. Уларнинг ҳаммаси ташаббус ва маҳорат билан ишлай бошладилар. Улар ишлаб чиқаришни юксалтириш учун астойдил курашяптилар, меҳнаткашларнинг ижодий активлигини оширишда жонбозлик қиляптилар, чорвадорлар ва ғаллакорларни коммунистик руҳда тарбиялаш ишига катта ҳисса қўшяптилар.

Фермалардаги партия группалари ишлаб чиқариш масалалари билан яқиндан туриб шуғулланяптилар, чўпонлар, бригадалар ўртасидаги социалистик мусобақага бош-қош бўляптилар. Шу туфайли совлиқлардан қўзи олиш плани ошириб бажарилди. 25.345 бош совлиқдан 3.500 бошга яқини эгиз қўзилади. Қўзилар сони планда белгиланган 9.680 бош ўрнига 19 минг бошга етказилди.

Қўзи олиш планини ошириб бажаришда 1. 2 ва 3-фермалар ажойиб натижаларни қўлга киритдилар. Ишлаб чиқаришда коммунистларнинг авангардлик роли яққол сезила бошлади. Коммунист ўртоқ Ражаб Саидов раҳбарлик қилаётган Бандихон яйловидаги учинчи ферма коллективи (партия группасининг секретари ўртоқ Эшбой Бойназаров) совлиқлардан қўзи олиш планини 112 процент бажарди. Шу фермадаги бош чўпон, район Советининг депутати, КПСС аъзоси, орденли Дўсан Оллоёров ўз боқимидаги 711 бош совлиқнинг ҳар 100 бошидан 151 тадан қўзи олиб, белгиланган планни 163 процент адо этди.

Коммунистлар бошчилик қилаётган чўпонлар бригадалари ўртасида коммунистик меҳнат зарбдори номини олиш учун кураш кундан-кунга қизғин тус олмоқда. Биринчи фермадан Нортожи Маҳмудов, Номоз Шониёзов, Қурбон Бобомуродов; иккинчи фермадан Қулмон Мисиров, Жавли Диёров, Олломурод Абдуназаров, Яйлов Бойқобилов ва бошқа кўплаб коммунистлар ўз боқимидаги совлиқларнинг ҳар 100 бошидан 140-155 бошдан қўзи олишга муяссар бўлдилар.

Чорвадорларимиз орасида энг яхши коммунист ва комсомоллардан иборат 171 агитатор ишлаб турибди. Улар 11 та агитпунктга уюшган бўлиб, жонажон партиямиз сўзини меҳнаткашларга чуқур ва атрофлича тушунтирмоқдалар. Ҳамма чўпон-чўлиқларимиз газета ва журналларга обуна бўлганлар.

Узоқ яйловлардаги чўпон-чўлиқларга савдо хизматини яхшилаш мақсадида 2 та автолавка ишга туширилди. Бундан ташқари, уларга 2 та кўчма кино установка ҳам хизмат қилмоқда. Барча бўлим ва фермаларда медицина ва фельдшерлик пунктлари, марказий усадьбада эса касалхона, туғруқхона, клуб, меҳмонхона, ошхона ва чойхона меҳнаткашлар учун маданий-маиший хизмат кўрсатмоқда.

Шу кунларда билим жамияти қишлоқ группасининг иши ҳам анча жонланиб кетди. Жамият аъзоларидан ўқитувчи Қаюм Нормаматов, зоотехник Келдиёр Хўжаев, ветеринария врачи Нормат Одинаев ўртоқлар лекция ва докладлар ўқиб, ишчиларнинг иззат-ҳурматига сазовор бўлмоқдалар.

Совхозимиз қорамолчилик соҳасида ҳам йилдан-йилга яхши натижаларга эришмоқда. Коммунист Тўти Чориева, Жангил Холманова, Ҳанифа Ўролова, Асал Абдуллаева, Сафаргул Аминова ўртоқлар ўз боқимидаги сигирларнинг ҳар бошидан 1600-2000 литрдан сут соғиб олдилар.

Совхозимиз партия ташкилоти қишлоқларимизни ободонлаштириш, меҳнаткашларнинг турмуш даражасини кўтариш соҳасида ҳам кўпгина ишларни амалга оширaётир.

Партия ташкилоти бюроси партия группалари ишига яқиндан ва конкрет ёрдам бериш, жойларда партиявий ишнинг савиясини ошириш мақсадида ойда бир марта семинар ўтказиб турибди. Бу семинарларда турмуш тақозо этаётган энг актуал масалалар — социалистик мажбуриятларни бажаришда партия группаларининг роли, янги кишини тарбиялаш, илғорлар тажрибасини кенг ёйиш каби муҳим ишлар муҳокама этиляпти.

Совхозимиз партия ташкилоти партия группаларига суянган ҳолда, партия ишининг савиясини янада ошириб 1965 йилда коллективимиз ўз устига олган социалистик мажбуриятларни шараф билан бажаришда коммунистларнинг етакчилик ролини таъминлаш учун курашмоқда.

А. ХОЛМАТОВ,
Шеробод районидаги «Сайроб» совхози партия комитетининг секретари.

РЕДАКЦИЯГА ХАТ

НАКАЗЛАР ОҚИБАТСИЗ ҚОЛМОҚДА

Маҳалламизда ободончиликка мутлақо эътибор берилмаётир. Кўчалар ўнқир-чўнқир: ёзда чанг, қишда ботқоқ. Масалан, Бешкент кўчасидан машинанинг юриши ҳам амримаҳол. Бундан 3-4 йил олдин кўчаларга электр чироғи ўтказамиз деб ҳар бир хонадондан 2 сўм 50 тийиндан пул йиғиб олинган эди. Ҳалигача на чироқдан дарак бор, на пул қайтиб берилади.

Маҳалла территориясида биронта водопровод колонкаси йўқ. Меҳнаткашлар маҳалла территориясида озиқ-овқат, саноат моллари магазини бўлишини истайдилар. Аммо бу ҳақдаги талаблар, депутатларга берилган наказлар оқибатсиз қолиб кетаётир.

Биз юқоридаги камчиликларни тугатишда ёрдам сўраб, район ижроия комитетига, район коммунал хўжалик бўлимига жуда кўп мурожаат қилдик. Афсуски улардан садо чиқмаяпти.

Е. УВАРОВА,
А. ЗОТОВ,
А. ДАВРОНОВ,
Х. НАЗИРОВ,
Тошкент шаҳар, Ленин районидаги 2-маҳаллада яшовчилар.

СЎНГГИ ПОЧТАДАН

ШУ КУННИНГ ШИОРИ

Ҳамма жойда бўлгани каби, Самарқанд область районлари ўртасида ҳам қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш юзасидан социалистик мусобақа шартлари тузилган. Хўш, ғўза парваришининг ҳозирги энг масъулиятли дамларида мусобақадошлар қандай ишлашяпти, далаларда аҳвол қандай? Область **«Ленин йўли»** газетаси мусобақадош районлар пахтазорларидаги аҳвол билан газетхонларни муттасил таништириб бормоқда. Чунончи, Нарпай—Пастдарғом районлари мусобақасига бағишлаб «Фурсат бекорга ўтмасин» сарлавҳа остида мазмунли материал берилди. Унда икки район хўжаликларининг ғўза парваришида йўл қўяётган камчиликлари рўй-рост очиб ташланган. Партия, совет ва жамоат ташкилотларининг диққат-эътибори ана шу нуқсонларни тезроқ бартараф қилишга қаратилади.

Андижон область газетаси — **«Коммунист»** саҳифаларида ҳам районлар мусобақасига катта эътибор беріляпти. Куни кеча эълон қилинган «Бетга айтганнинг заҳри йўқ» сарлавҳали мақолада Наманган район ўзаро текшириш бригадаси аъзоларининг мусобақадош Ленин райони далаларида бўлиб, ғўза парваришининг аҳволи билан танишганликлари, жиддий камчиликларни очиб ташлаб, дўстона маслаҳатлар бергани ҳақида ҳикоя қилинади.

Мусобақа натижалари, унинг шартлари қандай бажарилаётганини матбуот саҳифаларида тез-тез бериб бориш мақсадга мувофиқдир. Бу жиҳатдан қараганда «Ленин йўли», «Коммунист» газеталарининг фаолияти ибратлидир.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ДА БОСИЛГАНДАН КЕЙИН

«ЭҲТИЁЖЛАРИМИЗ»

«Совет Ўзбекистони» газетасининг шу йил февраль ойи сонларидан бирида босилган юқоридаги сарлавҳали мақолада Нукус шаҳридаги 166-қурилиш тресті фаолиятидаги камчиликлар танқид қилинган эди. Жумладан, трестга қарашли айрим корхоналар йиғма темир-бетон ва панеллар тайёрлаш планини бажармайди. Корхоналар эҳтиёжи учун зарур бўлган қурилиш материаллари ўз вақтида етказиб берилмайди. Қурилиш ва биноларни фойдаланишга топшириш планлари тўла бажарилмайди.

Шу муносабат билан Ўзбекистон ССР қурилиш министрининг ўринбосари Х. Носиров редакцияга қуйидагиларни хабар қилди.

Текширишда «Эҳтиёжларимиз» сарлавҳали танқидий мақолада тилга олинган фактлар батамом тасдиқланди. Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги йўл қўйилган камчиликларни тугатишга қаратилган тадбирлар ишлаб чиқди ва уни амалга оширмоқда. 166-қурилиш трестига қўшимча қурилиш механизмлари ва транспорт воситалари ажратилди. Тош майдалаш ва саралаш заводи қуришга маблағ ажратилди. Султон—Уиздоғда қуриладиган бу завод ўзининг катта ишчилар посёлкасига эга бўлади. Нукус, Чимбой, Қўнғирот ва Тахиатошда ремонт-техника базаси қурилади. Трест ихтиёрига механизациялаштирилган кўчма колонна ажратилди. Трестни малакали инженер-техник кадрлар билан мустаҳкамлаш чоралари кўрилаётир.

МЕҲНАТ ЗАВҚИ

Хатларга обзор

Дарё сувини баҳор тоширади, одам қадрини меҳнат оширади, дейдилар. Ҳалол меҳнати билан обрў-эътибор қозонган бахт ва қадр-қиммат орттираётган кишилар минглаб топилади элимизда. Токарь Одилжон Юсупов ҳам шуларнинг бири. Қўқондаги «Большевик» механика заводида кўпдан буён жон куйдириб меҳнат қилаётган бу азаматнинг кўксини яқинда Меҳнат Қизил Байроқ ордени безади. Мукофот уни янги меҳнат зафарларига чорламоқда, деб ёзади Б. Носиров. Серғайрат токарь О. Юсупов бу йил меҳнат унумдорлигини 5 процент ошириш ва камида 500 килограмм металл тежашга аҳд қилган. Ҳамиша ваъдасига вафо қилиб юрган зарбдор ишчи шу кеча-кундузда 1966 йил ҳисобига маҳсулот тайёрламоқда.

Бекобод шаҳрида Саъдуллаевлар оиласини танимайдиган киши йўқ. Зубай ака билан Менгли опа В. И. Ленин номидаги металлургия заводида ишлаб бир-бирлари билан танишишган, оила қуришган. Ҳозир эсаували-жували бўлиб қолишди. Саъдуллаевлар ҳақида мақола ёзган Робия Абдушокирова уларнинг аҳил яшаб, баракали меҳнат қилишаётгани, Зубай ака оддий монтёрликдан инженер даражасига етгани, Менгли опа прокат цехидаги энг эпчил оператор экани тўғрисида завқ-шавқ билан ҳикоя қилади.

Самарқанддаги «Қўйтош» конидан хабар йўллаган М. Алиқулов, Р. Ҳасанов, Чирчиқ нон заводидан материал ёзган В. Осипов, фарғоналик А. Ҳакимов, Л. Мейнерт, Ю. Назаров, М. Охунов, Ў. Назаров, А. Тошпўлатов ўртоқлар ҳам етти йиллик илғорларининг намунали ишларини мадҳ этганлар.

— Асрий чўллар чекинмоқда, — дейилади сурхондарёлик А. Тўраевнинг мақоласида. — Қуёш жазирамасида сув дея қақраб ётган чўлга жон киряпти. Қисқа вақт ичида Сурхон сув омбори бунёд этилди. Унга ҳозир 400 миллион кубометрдан зиёд об-ҳаёт тўпланган. 11-қурилиш трестининг шербилаклари Шеробод магистрал каналини чўл ичкарисига етаклаб кирмоқдалар. Автогрейдерчи А. Вдовкин, М. Муртазоев бошлиқ бригада чўлқуварлари янги совхоз посёлкаларини бунёд этишда ибрат кўрсатаётирлар.

Бутун республикамиз қурилиш ҳавозаларига бурканган. Ҳар бир шаҳар-қишлоқда қудратли кранлар қанот ёзиб турганини кўрасиз. Кран бор жойда қурилиш кетяпти деяверинг. Қува, Ғиждувон район колхозлараро қурилиш ташкилотларининг бинокорлари объектларни тез ва соз қуриб топшираётирлар. Янгиқўрғон районидаги Каран канали қурилиши ҳам тобора жадаллаштирилмоқда. Бу канал битгач, 5580 гектар ерни суғоради. Ҳозир унинг 30 километри қўлдан чиқарилди. Ҳадемай Поччаота сойи бўғилиб, каналга сув чиқарилади. Бинокорларнинг ғайрат-шижоати М. Қодиров, Т. Мақсудов, Қ. Маликов ўртоқларни хабар ёзишга илҳомлантирган.

Бухоролик М. Усмонов Навоий химия комбинатини тиклаётганларни қаламга олган. Урта Осиё улкан химия корхонасини бунёд этаётганлар комбинатнинг биринчи навбатини тўла қуриб тамомладилар. Янги агрегатларда далаларимизга минерал ўғитлар тайёрлаб жўнатиляпти. Корхонанинг иккинчи навбат қурилишида ҳам мусобақа авж олиб кетди.

Ҳар сменани планга қўшимча маҳсулот тайёрлаш билан якунлаймиз! Республикамиз илғор корхоналари коллективлари ана шу шиор остида меҳнат қилиб, ажойиб натижаларга эришаётирлар. Бу мусобақага ҳар куни кўплаб сменалар, бригадалар, корхоналар қўшилмоқда. Бекобод шаҳар саноат корхоналарида ана шу ҳаракат қувончли натижалар бераётгани ҳақида Б. Яхёев қуйидагиларни ёзади:

— Шаҳар корхоналарида кейинги уч ойда планга қўшимча 274 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Металлургия заводи, пахта тозалаш заводи, қурилиш ташкилотлари, 3-автобазадаги пешқадам ишчилар, бригада ва сменалардан кўпи тўрт ойлик планни муддатидан илгари бажардилар.

Қувасой шаҳридаги 14-ғишт заводи, Шаҳрисабз саноат комбинати, Манғит пахта тозалаш заводи, Самарқанд нон, Тошкентдаги нон-кондитер комбинатлари коллективлари, Хўжайли пристани дарёчилари, Бухоро пахта тозаловчилари ҳам планга қўшимча кўплаб маҳсулот тайёрламоқдалар. Ш. Саидумаров, Г. Мақсудов, Ў. Искандаров, О. Каримов, У. Муҳамедов, И. Мадгазин, М. Худойбердиев, К. Содиқов ўртоқларнинг мақола ва хабарларида ана шу корхоналарнинг илғорлари эришаётган меҳнат зафарлари баён этилади.

Одоб

КЎП ТИРАЖЛИ ГАЗЕТА САҲИФАЛАРИДАН

Бўлиб ўтган икки воқеани сизга айтиб берай. Сиз уларни бир-бирига таққослаб кўринг. Истасангиз бу тўғрида ўз фикрингизни сиз ҳам ёзинг.

Кафедрамизнинг ёш ассистентларидан бири яқинда менга бир воқеани айтиб берди:

Бир куни қаторасига ўтказилган уч дарсдан чарчаб, уйга кетишга тайёргарлик кўриб турган эдим, кабинет эшиги оҳиста тиқиллади. Киришга рухсат бердим. Эшик эҳтиётлик билан очилиб, уялибгина бир студент кирди. Кирди-ю, индамасдан тураверди. Мен унинг саломига алик олгач, сўрадим:

— Келинг, яхши йигит?

— Имтиҳон топширмоқчи эдим.

— Жуда яхши, ўтиринг.

Қўлимни ювиб, студент ёнига келиб ёнма-ён ўтирдим. Биринчи саволимга берилган жавобданоқ студентнинг яхши тайёрланиб келганини сездим. Чиндан ҳам у материални ёдламасдан, чуқур ўрганиб келибди. Фикримни синаб кўрмоқ учун саволларни бир оз чувалаштириб ҳам бериб кўрдим, лекин ҳаммасига тўла ва пухта жавоб олдим. Дафтаримга «аъло» баҳо қўйганимни у ўз кўзи билан кўрди. Кўрди-ю, индамасдан ўтиравердди. Эҳтимол у яна савол кутаётгандир деб, елкасига қўлимни қўйдим:

— Бошқа саволим йўқ, кетишингиз мумкин.

— Раҳмат домла, қўйган баҳонгизни кўрдим.

— Ундай бўлса нега ўтирибсиз?

У саросималанди, юзлари қизариб кетди, пешанаси намланди, қўлларини бир-бирига ишқалай бошлади. Шу маҳал имтиҳондан бошқа яна бирор айтмоқчи бўлган фикри бордир деб ўйладим-да:

— Биронта гапингиз бўлса уялмасдан айтаверинг, — дедим.

— Йўғе, домла, ҳеч қанақа гапим йўқ.

Тўсатдан у фикрини йиғиб олгандай тетикланди ва хурсанд бир қараш билан деди:

— Домла, ўнг кўзимни бир кўриб қўйсангиз.

— Сабаб?

— Билмадим, бирор нарса тушдимикан, санчаяпти.

Мен унинг кўзларига қарадим, ҳар икки кўзи ҳам соп-па-соғ эди. Шундай бўлса ҳам ўрнимдан туриб, унинг кўзини синчиклаб текширдим.

— Кўзингиз жуда тоза, ҳеч нарса тушмапти-ку?

— Шундайми, — деди хурсанд жилмайиб, — ундай бўлса кечиринг, овора қилибман.

У ортиқ тўхтамади, чиқиб кетди. Мен ҳайрон бўлганча қолдим.

Кейинчалик сирни билиб олдим: имтиҳон қабул қилиш учун ёнига стул қўйиб ўтирганимда ўзим сезмай стулнинг оёғи билан унинг плашчининг барини босиб олган эканман. У бўлса этагимни босиб турибсиз, шунинг учун туролмай ўтирибман дейишга қийналаётган экан. Охири кўз масаласини ўртага солиб, мени ўрнимдан қўзғатган экан. Ҳадеб сўрайвергамимдан сўнг, уни менга ўзи айтиб берди.

Ҳурматли газетхон! Мен ёш ассистент эмасман, балки педагоглик соҳасида анча тажрибага эга кишиман.

Бир кун ўзимни ёмонроқ сезиб ўтирган эдим. Кабинет эшиги сўроқсиз шарақлаб очилди-да, олифта бир йигит пайдо бўлди. Моҳир сартарош томонидан жингалак қилинган сочларига нимадир суртиб ялтиратилган, «қўнғиз» мўйлови анча ўзига ярашган, кийимлари ҳозирги модаларнинг энг янги нусхасида тикилган. Икки қўли эса тиззадан сал юқорироқда турган калта пальтосининг чўнтагида туришга одатланиб қолган бу такаббурга юзланиб сўрадим:

— Келинг, яхши йигит.

— Ассистентимиз касал, кутиб туришга вақтим йўқ, жиндаккина қарзим бор эди.

— Қарзингиз нимадан?

— Сердцедан.

— Хўп марҳамат, ўтиринг.

Сўрай бошладим. Саволларимга жавоб бериш у ёқда турсин, ҳатто лом-мим ҳам дея олмади. Мен унга ёрдамчи саволлар бера бошладим, унинг аҳволини бир оз енгиллатмоқчи бўлдим. У бир неча тутруқсиз гапларни айтди, билишимча, айтганларига ўзи ҳам тушунмаган эди. Шуниси қизиқарлики, озгина бўлса ҳам қизармади, пинагини бузмай ўтираверди. Ўзига ўзи ҳукм чиқарсин деб унга бундай дедим:

— Хўш биродар, берган жавобларингизга қандай баҳо қўйсак бўлаpкин?

— Албатта «яхши» қўйинг деёлмайман, камтарлик бунга йўл қўймайди. Майли тройкага ҳам розиман.

Мен унга яна ўқиб келишни тавсия қилдим. У бўлса худди бир чойнак чойни ичиб тугатиб, чойхонадан чиқиб кетган кишидай чиқди-кетди.

«Тўғри, — дедим ўзимга-ўзим, — жуда кўп ва фойдали кўкатлар ичида онда-сонда сассиқ алафлар ҳам учраб турганидай, бизнинг ажойиб гўзал ёшларимиз ичида шундай зотлар ҳали ҳам учраб туради».

Афсус.

Қолган хулосани ўзингиз чиқаринг.

Ҳаким ЗОҲИДИЙ,
профессор.

ТашМИда чиқадиган «МЕДИК» кўп тиражли газетасидан.

ДОҲИЙ НОМИ БИЛАН

19 май — пионер ташкилотининг туғилган куни

В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ пионер ташкилотининг туғилган кунини мамлакатимиз ҳар йили 19 майда нишонлайди.

Пионер ташкилоти ўзи вужудга келган кундан буён 43 йил мобайнида катта йўлни босиб ўтди. Ёш коммунарларнинг оз сонли дастлабки отрядларидан таркиб топган бу ташкилот болаларнинг оммавий сиёсий ташкилотига айланди. Ҳозирги вақтда унинг сафларида 22 миллиондан ортиқ ёш ленинчи бор.

«Ҳамиша партия билан, ҳамиша халқ билан биргамиз!» деган шиор ёш ленинчилар барча авлодининг жанговар шиори бўлиб қолди. Партия ва халқ анъаналарига содиқ бўлган ёш ленинчилар бу йил ҳам ўзларининг юбилейини меҳнатда қилинган янги ишлар билан нишонламоқдалар. Болалар колхоз ва совхозларда, мактаб ҳузуридаги участкаларда ишладилар, ёввойи ўтлар ва дори-дармон тайёрланадиган гиёҳларнинг уруғини тердилар. Улар мактаб устахоналарини, теплицалар, стадионлар, спорт ва география майдончаларини қуришда ёрдамлашдилар, кўргазмали қуроллар, энг оддий прибор ва механизмлар ясадилар. Болаларнинг ўзлари минглаб боғлар ва парклар бунёдга келтирдилар. Бу боғ ва парклардаги ниҳолларни уларнинг ўзлари келтириб экдилар. Бир неча миллион тонна темир-терсак тўпланиб, В. И. Ленин номидаги Саян-Шушенск ГЭСи қурилишига юборилди. Пионерлар фашистлар Германияси устидан қозонилган ғалабанинг 20 йиллиги шарафига ёдгорликлар, обелисклар ва монументлар қурдилар, Улуғ Ватан уруши йилларида ҳалок бўлган қаҳрамонларнинг хотирасига ёдгорлик лавҳалари очдилар.

Пионер ўз ташкилотининг юбилейига тайёргарлик кўриб «Порлай бер, Ленин юлдузлари!» деб аталган пионер дружиналари Бутуниттифоқ кўриги дастлабки йилининг якунлари тўғрисида Ватанга, партияга, комсомолга рапорт бермоқдалар. В. И. Ленин ҳаёти ва фаолиятини ўрганиш, ҳар бир пионер отрядининг асосий ишига айланиб қолди. Пионерлар ўз қўллари билан Ленинга бағишланган юз минглаб музейлар, заллар, бурчаклар барпо этишди.

Москва область Подольск шаҳридаги 20-мактабда ҳар бир пионер отряди «Ленин васиятларига биноан» экспедициясида: Подольск қандай электрлаштирилганини, Совет ҳокимияти йилларида унинг меҳнат қиёфаси қандай ўзгарганлигини ва бошқа шу кабиларни билиб олиш юзасидан муайян топшириқ олган. Болалар саноат корхоналарида, колхозларда, совхозларда, шаҳар ижроия комитетининг турли комиссияларида бўлдилар. В. И. Ленин таниган одамлар билан учрашдилар, Ленин номи билан аталган Подольск корхоналарининг тарихини ўргандилар. Улар Польша, Швейцария, Финляндиядаги В. И. Ленин музейлари билан тез-тез хат ёзиб туришни йўлга қўйдилар. Шу тариқа мактаб музейига асос бўла оладиган жуда кўп ҳужжатлар тўпланди.

В. И. Ленин туғилган куннинг 95 йиллигига атаб, пионер дружиналарида Владимир Ильични кўрган, Ленин ордени билан мукофотланган одамлар билан учрашувлар ўтказилди, улуғ доҳий ҳайкаллари ва монументлари оммавий зиёрат қилинди. Шу куни миллион-миллион ёш ленинчилар пионер галстукларини қизил комсомол билетига алмаштириб олдилар.

Пионерлар улуғ Ғалабанинг 20 йиллиги кунида Совет Армияси жанг қилган жойларга поход қилиб бордилар, ҳарбий қисмларга, ҳарбий ўқув юртларига экскурсия ўтказдилар, уруш қатнашчилари, Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари билан учрашдилар. Болалар илгари номаълум бўлган бир қанча қаҳрамонларнинг номларини аниқлаб бердилар, ҳалок бўлган жангчиларнинг юз мингларча номсиз қабрларини топдилар. Москва область Стромин районидаги 22-мактаб пионерларининг ўзлари Совет Иттифоқи Қаҳрамонларидан 25 кишини излаб топдилар.

Белоруссия пионерлари республикадаги партизанлар ҳаракати тарихини ўрганиш соҳасида кўп иш қилдилар. Минскдаги 7-мактаб-интернатда Брест қалъаси тарихининг музейи вужудга келтирилди. Бу музей ўсиб, мактаб музейи доирасидан чиқиб кетди. Бу музейга келиб-кетмаган, бирон кишини Минскдан топиб бўлмайди. Экскурсоводлик қилаётган мактаб ўқувчилари урушнинг дастлабки кунлари тўғрисида, қалъани ҳимоя қилган одамлар ҳақида завқ-шавқ билан ҳикоя қилиб бермоқдалар. Бу ерга Ўзбекистон, Қозоғистон, Арманистон пионерлари келиб-кетишди. Бундай музейлар кўп. Пионер ташкилотининг туғилган куни болалар буларнинг ҳаммаси тўғрисида рапорт беришади.

Шу куни 200 мингга яқин пионер дружиналари Бутуниттифоқ тантанали радио линейкасига саф тортадилар.

Шаҳар ва областларда пионерларнинг парадлари, байрамлар, слетлар ўтказилади, гулханлар ёқилади, «Шаҳар пионерлари — қишлоқ пионерларига» деган юлдуз шаклидаги походлар бўлади, машъалли юришлар, намойишлар, В. И. Ленин ҳайкали ҳузурига тантанали маршлар уюштирилади ва ҳайкал супачасига гуллар қўйилади.

Пионер ташкилотининг туғилган куни фақат болаларнинг байрами бўлиб қолмай, шу билан бирга катта ёшдагиларнинг ҳам байрамидир. Театрлар, музейлар, сурат галереялари, кинотеатрлар, парклар, клублар, маданият уйларнинг ходимлари бу байрамга ҳозирлик кўрмоқдалар. Кинофестиваллар, болалар киноси ҳафталиклари, артистлар ва кинорежиссёрлар билан учрашувлар бўлади, болаларнинг бадиий ҳаваскорлик тўгараклари концертлар қўйиб беради, байрам томошалари кўрсатилади, болаларга ва болалар ижодига бағишланган виставкалар очилади.

Шу кунларда ҳар бир пионер байрам тантаналарида актив қатнаша олади. Ана шу кунлар қизил галстукли пионерларимиз хотирасидаги энг ёрқин ва мароқли кунлар бўлиб қола берсин!

Р. КУРБАТОВА,
В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ пионер ташкилоти марказий советининг раиси

19 май — В. И. Ленин номидаги пионер ташкилотининг туғилган куни. Бу кунни пионерлар ўзларининг йил бўйи қилган энг ажойиб ишлари билан кутиб оладилар: кўчат ўтказадилар, темир-терсақ йиғадилар. В. И. Ленин музейлари ташкил этадилар...

Фотомухбир Р. Альбенов ўзининг байрам арафасида олган мана бу расмига «Бахтли болалик» деб ном қўйибди.

СУД ЗАЛИДАН

ПАХТА ЎҒРИЛАРИ ЖАЗОЛАНДИ

Уларнинг боши қуйи солинган, кўзлари ерга қадалган, таниш-билишларининг бетига тик қараша олмайди. Ҳа, жиғилдон қурғур уларни бу ерга етаклаб келди, шу кўйга солиб қўйди.

Суднинг қора курсисида 25 жиноятчи ўтирибди. Бирин-кетин сўзга чиққан гувоҳлар далиллар асосида уларнинг мудҳиш қиёфасини очиб ташлайдилар.

— Ҳафталаб давом этган дангиллама тўю базмлар, совринга радиоприёмник, фотоаппарат ва бошқа қимматбаҳо мукофотлар қўйилган улоқлар қайси маблағлар эвазига ўтказилди?

Иштихон районидаги «8 Март» колхозининг собиқ раиси Дағар Очилов, бош бухгалтер Шукур Тоғаев, кассир Шариф Нодиров ва бошқа фирибгарлар устма-уст берилаётган бундай ҳаққоний саволларга қандаям жавоб беришсин. Уларни инкор этиб бўлмайдиган далиллар айблаяпти.

Колхозга уя қуриб олган Очилов бошлиқ бу кўзбўямачилар 1959 йилдан бери турли ҳийла-найранглар билан хўжаликни кемириб келишган. Пахта майдонларига яширинча шоли, буғдой экиб, даромаднинг нишобини киссаларига тўғрилаб юрдилар. Колхоз боғидаги узумдан қилинган 1821 литр вининг пули ҳам уларнинг жиғилдонларидан силлиққина ўтиб кетаверган. Фирибгарлар ўз атрофларига Иштихон, Шейхлар ва Каттақўрғон пахта пункти ходимлари Р. Мустафоев, Т. Худойқулов, У. Сувонов, Д. Эрназаров, А. Нуруллаевларни ҳам тортишган ва ғайри-қонуний равишда колхоз маблағи ҳисобидан пахта сотиб олиб, ундан келган фойдани ўзаро арра қилишган.

Яқинда колхоз мол-мулкини талон-торож қилган ана шу жиноятчилар устидан олиб борилган суд ишлари тамом бўлди. Д. Очилов ва унинг ҳамтовоқлари қилмишларига яраша турли муддатга қамалиб, мол-мулклари мусодара қилинди.

Л. ЭРГАШЕВ.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

Планетамизда

АНТИИМПЕРИАЛИСТИК АСОСДА ЖИПСЛАШАЙЛИК

ВИННЕБА, (Гана). Осиё ва Африка халқлари бирдамлигининг бу ерда тамом бўлган IV конференцияси империализмга, эски ва янги мустамлакачиликка қарши, бутун дунёда бирдамлик ва тинчлик учун олиб борилаётган кураш масалаларига бағишлаб бир қанча муҳим қарорлар қабул қилди. Конференция умумий декларация билан умумий сиёсий резолюцияни маъқуллади. Бу ҳужжатларда ҳозирги халқаро аҳвол чуқур анализ қилинади ҳамда Африка — Осиё бирдамлиги ҳаракатининг ҳозирги босқичдаги принциплари ва вазифалари баён этилади.

Америка империализмининг жиноятқорона режалари ва ҳаракатлари ҳақида махсус резолюция қабул қилинди. Конференциянинг Вьетнам халқига мурожаати ҳамда Вьетнам халқининг ўз ватани озодлиги ва мустақиллиги учун олиб бораётган курашини қўллаб-қувватловчи резолюция маъқулланди.

Конференция қатнашчилари алоҳида резолюцияда Американинг Доминикана Республикасидаги интервенциясини қораладилар ҳамда Конго (Леопольдвиль) халқининг янги мустамлакачиликка ва АҚШ, Англия, Бельгия империализмининг агентларига қарши, ўз мамлакатининг озодлиги ва мустақиллиги учун олиб бораётган курашини қўллаб-қувватлаётганликларини билдирдилар.

Конференция шунингдек бир қанча резолюция ва қарорлар қабул қилиб, Осиё ва Африкадаги ривожланаётган мамлакатларга нисбатан империализмнинг иқтисодий агрессиясига, тазйиқига ва дағдағасига қаршилик кўрсатиш ҳамда чинакам иқтисодий мустақилликни таъминлаш чораларини белгилади.

Социал ва маданий соҳалардаги ҳаракатлар программаси ҳамда келгуси йилда Гаванада уч қитъа — Осиё, Африка ва Латин Америкаси халқлари бирдамлигининг конференциясини ўтказиш тўғрисидаги таклиф маъқулланди. (ТАСС).

ДОМИНИКАНА РЕСПУБЛИКАСИДАГИ АҲВОЛГА ДОИР

НЬЮ-ЙОРК, 17 май. (ТАСС). Доминикана контрреволюцияси кичик отрядлари Америка қўшинларининг мадади билан ярашув битимини бузиб, қўзғолончиларнинг қўшинларига қарши уруш ҳаракатларини бошлаб юборди. Америка матбуоти ва информация агентликларининг берган хабарида айтилишича, Санто-Домингонинг шимолий қисмида шиддатли жанглар бормоқда. Асосан граждан аҳолиси орасидан йиғлаб кишилар ўлдирилган.

Контрреволюция Қўшма Штатларнинг фатвоси ва бевосита иштирокида ўз ҳаракатларини бошлаб юборганлиги агентликларнинг хабарларидан очиқ кўриниб турибди. Шуниси характерлики, президентнинг миллий хавфсизлик ишлари билан шуғулланувчи махсус ёрдамчиси Макжорж Банди билан АҚШ давлат секретарининг ўринбосари Томас Манн айни Санто-Домингога етиб келган пайтда ҳарбий-граждан хунтасининг қўшинлари АҚШ мадади билан ўз ҳаракатларини кучайтириб юборди.

Шу факт ҳам эътиборни ўзига тортадики, контрреволюцион хунта қўшинлари Америка десантчилари жойлаштирилган базадан туриб ҳаракат қилмоқда. Улар жанг ҳаракатлари бўлаётган жойга америкаликлар контроллигидаги кўприк ва йўл орқали ўтиб қўйилмоқда. Шоҳидларнинг далолат беришларича, қўзғолончиларга қарши қилинаётган ҳаракатларда Америка вертолётлари ҳам қатнашмоқда. Санто-Домингонинг шарқи-жанубий қисмидаги тепаликларга жойлашиб олган Америка мерганлари шаҳарнинг қўзғолончилар қўлда ушлаб турган қисмидаги кўчаларга чиққан доминиканаликларни ҳали ҳам отиб ташламоқдалар. Конституцион идора усули тарафдорларига қарши танклар ишга солинди.

ЖЕНЕВА БИТИМЛАРИГА ҚАТЪИЙ РИОЯ ҚИЛИНСИН

ХАНОЙ, 17 май. (ТАСС). Вьетнам информация агентлиги хабар беради: Нео Лао Хак Сат қуролли кучларининг вакили Лаос масаласи билан шуғулланувчи халқаро комиссияга юборган мактубида Америка авиациясининг яқинда Сан-Неа ва Фонг-Сали вилоятларидаги кўпгина районларни ваҳшиёна бомбардимон қилганлигини қаттиқ қоралади. Озод қилинган районларнинг аҳолиси ана шу бомбардимон натижасида жиддий зарар кўрган эди.

Мактубда АҚШни ана шу ҳаракатларни дарҳол тўхтатишга, шунингдек Лаос хусусидаги 1962 йилги Женева битимларини ҳурматлаш ва шу битимларга қатъий риоя этишга мажбур қилиш учун таъсирчан чоралар кўриш халқаро комиссиядан талаб қилинади.

А. А. ГРОМИКОНИНГ ТУРКИЯДА БЎЛИШИ

АНҚАРА, 18 май. (ТАСС). Кеча СССР Ташқи ишлар министри А. А. Громико билан Туркия Ташқи ишлар министри Ҳасан Ишиқ ҳар икала томонни қизиқтираётган баъзи халқаро масалалар юзасидан суҳбатлашдилар. Суҳбатда Совет—Туркия муносабатларини ривожлантириш масаласи тўғрисида ҳам гапирилди. Суҳбат очиқ ва дўстона вазиятда ўтди.

Шу куни тушдан кейин А. А. Громико ва унинг ҳамроҳлари Отатурк мақбарасига бориб, гулчамбар қўйдилар. Шундан кейин совет меҳмонлари Камол Отатурк музейини томоша қилдилар. А. А. Громико ҳурматли меҳмонлар дафтарига қуйидагиларни ёзди: «Совет кишилари турк халқининг атоқли йўлбошчиси Камол Отатуркнинг хотирасини ҳурматлаб эсга оладилар. Камол Отатурк улуғ Ленин билан биргаликда Совет—Туркия дўстлиги асосларини қурди».

АГРЕССОРЛАР ТИНЧИМАЁТИР

ХАНОЙ, 18 май. (ТАСС). Вьетнам Халқ армияси олий қўмондонлигининг алоқа миссияси Вьетнамдаги кузатувчи ва контрол қилувчи халқаро комиссиянинг раисига юборган мактубида Қўшма Штатлар авиацияси 16 ва 17 майда Вьетнам Демократик Республикаси территорияси устидан разведка мақсадида бир неча марта учиб ўтганлигини кўрсатади.

Араб нефти—арабларники

Араб мамлакатлари нефтга бой. 1965 йил бошида нефтнинг аниқланган запаслари 47 миллиард тонна бўлса, шундан 9 миллиард тоннаси Қувайтда, 7,2 миллиард тоннаси Саудия Арабистонида, 4,9 миллиард тоннаси Ироқдадир. Бу мамлакатларда нефть қазиб чиқариш йил сайин кўпаймоқда.

Сўнгги йилларда Жазоирда ва Ливияда ҳам нефть чиқариш тез кўпаймоқда. 1964 йилда Жазоирда 23 миллион тонна, Ливияда эса 40 миллион тоннага яқин нефть чиқарилди. Ҳолбуки, бу икки мамлакатда нефть қидириш ишлари яқинда бошланган эди.

Бироқ бой нефть манбалари йирик чет эл компаниялари қўлидадир. Америка, Англия ва Франция капиталистларини Яқин Шарқдаги нефть шунинг учун ҳам қизиқтирадики, бу ерда нефть запаслари жуда кўп, шу билан бирга уни чиқаришга жуда кам маблағ сарфланади. Араб Шарқида нефть чиқаришнинг таннархи жуда паст, ишчи кучи ҳам арзон. Масалан, АҚШда бир тонна нефть олиш учун араб мамлакатларидагига нисбатан 20 баравар кўп маблағ сарфланади. Монополиялар бу ерда бир тонна нефть чиқариш учун 5 доллар сарфлаб, тозаланган бир тонна маҳсулотни 25-40 долларга пулламоқдалар.

Араб Шарқида нефть бойликларининг чет эл монополиялари қўлига тушиб қолганлигининг сабаби нима? Гап шундаки, Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатларида нефть борлиги аниқланган даврда Ғарб мамлакатларида нефть чиқариш ва уни қайта ишлаш билан шуғулланувчи кучли компаниялар мавжуд эди. Бу компаниялардан саккизтаси 1928 йилда Халқаро нефть картели тузади. Бу картелга 5 та Америка компанияси, битта инглиз компанияси, битта инглиз-голланд аралаш компанияси ва битта француз компанияси киради. Капитал дунёсидаги аниқланган нефть запасларининг бешдан бир қисми ана шу саккиз компания ихтиёридадир. Бу компаниялар қўлидаги танкер флоти жаҳондаги нефть ташийдиган кемаларнинг ярмини ташкил этади. Ҳозир Америка фирмалари араб нефтининг 55 процентга яқинини, инглиз компаниялари 30 процентини чиқармоқдалар ва сотмоқдалар. Нефтнинг қолганини араблар ўлкасининг нефть бойликларига зулукдек ёпишиб олган француз, япон ва итальян компаниялари қазиб чиқаради ва сотади.

Нефтни қидириш ва қазиб чиқариш учун концессиялар тақсимланаётган даврда Араб Шарқи мамлакатларида бу иш билан шуғулланиш учун на капитал, на кадрлар ва на тажриба бор эди. Бунинг оқибатида Яқин ва Ўрта Шарқда нефть бойликларини чет эл монополиялари эгаллаб олди.

Нефтнинг ҳақиқий эгалари бўлган араб мамлакатлари ўзларининг бойликлари эвазига арзимаган пул олмоқдалар. Ироқ делегати Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Женевада бўлиб ўтган савдо ва тараққиёт бўйича халқаро конференциясида араб мамлакатлари нефтдан келадиган фойданинг атиги 6,7 процентини олаётганликларини, қолган 90 процентдан кўпроқ қисмини бой мамлакатлар ўзлаштираётганлигини айтиб ўтди.

Араб мамлакатларининг март ойи охирларида бўлиб ўтган нефть масалаларига бағишланган бешинчи конференцияси ўзининг иқтисодий мустақиллиги учун, нефть монополияларининг ҳукмронлигини чеклаб қўйиш учун курашда араб халқлари тобора жипслашаётганлигини кўрсатди. Бу конференцияда одатдаги техника масалалари билан бир қаторда араб мамлакатларининг нефть чиқарувчи компаниялар билан ўзаро муносабатининг муҳим проблемалари ҳам муҳокама қилинди. «Араб нефти араб халқларининг манфаатларига хизмат қилсин» деган фикрни конференцияда сўзга чиққан ҳар бир нотиқдан эшитиш мумкин эди.

30 давлат, 14 та компания ва нефть ташкилотининг вакиллари бўлган конференция қатнашчилари Бирлашган Араб Республикаси Бош министрининг саноат бўйича ўринбосари Азиз Сидқининг табригини зўр қизиқиш билан тингладилар. Азиз Сидқи араб мамлакатларини нефть компаниялари билан тузган битимларини қайта кўриб чиқишга, нефть чиқаришдан олинадиган даромаднинг адолатли тақсимланишига эришишга чақирди. Бирлашган Араб Республикаси вакили Рамадон Аҳмед араб нефть ташкилоти тузишни таклиф қилди. Бундай ташкилот Ғарб нефть монополияларининг араблар еридаги табиий бойликлар устидан ҳукмронлик қилишини чегаралашга ёрдам берган бўлур эди. Р. Аҳмед кадрлар тайёрлаш соҳасида Ғарбнинг монополиясига хотима бериш учун араб илмий текшириш институти тузишни ҳам таклиф қилди. Бирлашган Араб Республикасининг таклифларини бошқа араб мамлакатларининг нефть мутахассислари ҳам қўллаб-қувватладилар.

Лекин бу билан араб нефти тўла арабларники бўлиб қолмайди. Бунинг учун компанияларнинг таъсирини бутунлай тугатиш ва араб мамлакатларини фақат нефть чиқарувчи мамлакатлардан нефтни экспорт қиладиган мамлакатга айлантириш керак. Сўзга чиққан делегатлар бундай ўзгариш ясашнинг қийин эканлигидан кўз юммадилар. Ғарб картелларининг араб Шарқида ҳукмронлигига раҳна солишга қаратилган конкрет чораларни белгиладилар.

Қувайт делегати Ашраф Лутфий араблар чет эл компанияларидан концессион ҳақ сифатида оладиган улушларини валюта билан эмас, балки «натура» ҳолида, яъни нефть билан олишлари керак деди. Ана шу йўл билан олинган нефтни сотиш учун келажакда умумараб ташкилотини тузиш кераклигини айтди. Қувайт вакили араб мамлакатларини «қора олтин»ни бозорларга элтиб сотиш учун танкер флоти тузишда иштирок этишга чақирди.

Саудия Арабистонининг нефть ишлари бўйича собиқ министри Абдулла Тариқийнинг нутқи конференция делегатларида катта қизиқиш туғдирди. У араб мамлакатларида нефть компаниялари мулкини дарҳол национализация қилишга чақирди. Унинг фикрича, араб мамлакатлари национализация қилинган мулк эвазига компанияларга нефть етказиб бериб турадилар.

Тариқий Ғарб экспертларининг араб мамлакатлари саноатига маблағ сарфлашни кўпайтираётганликлари ҳақидаги даъволарини фош қилувчи қизиқ фактларни келтирди. Унинг айтишича, Ўрта Шарқдан қазиб чиқарилаётган нефтдан келадиган фойданинг атиги 3,5 процентигина шу районлардаги мамлакатлар экономикасини ривожлантиришга сарфланмоқда.

Конференция Араб мамлакатлари лигаси доирасида араб нефть ташкилоти тузишни тавсия этди. Делегатлар нефтни қайта ишлашнинг тўла циклига эга бўлган нефть компанияси тузиш, нефть-химия саноати корхоналари кенг тармоғини барпо қилиш, арабларнинг ўз ерларидан ўтадиган нефтепроводлардан фойдаланиш ҳуқуқларининг тан олинишини, Ғарб компанияларини кенг миқёсда «араблаштириш» зарурлигини тан олдилар.

1965 йил май ойининг бошларида Бағдодда Араб мамлакатлари лигасининг нефть бўйича араб экспертлари доимий комитетининг сессияси ўз ишини тугатди. Сессия араб мамлакатларининг нефть масалалари бўйича бешинчи Қоҳира конференцияси қарорларини ривожлантириб, араб нефть компанияси, умумараб нефть институти тузиш юзасидан конференцияга таклифлар ишлаб чиқди ва маъқуллади. Экспертлар, шунингдек, барча араб мамлакатлари учун нефть ҳақида ягона низом танирладилар.

Шундай қилиб, араблар «ўғирланган» нефтни қайтариб олиш учун ҳар қачонгидан кўра уюшқоқлик билан курашаётирлар.

Ю. ТИССОВСКИЙ.
(ТАСС).

УЙҒУН ЮБИЛЕЙИ

Ишчилар, студентлар, адиблар, артистлар Уйғун туғилган куннинг 60 йиллиги ва ижодий фаолиятининг 40 йиллигига бағишланган тантанали мажлисда қатнашиш учун 18 майда Ҳамза номли ўзбек академик драма театрига тўпландилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Р. Сахибоев Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Уйғунга «Ўзбекистон ССР халқ шоири» фахрий унвони бериш тўғрисидаги Фармонини ўқиб эшиттирди. Республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. О. Азимов шоирга ана шу унвонни бериш тўғрисидаги Ёрлиқни юбилярга топширади, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг Уйғунга табрикномасини ўқиб берди.

Фалсафа фанлари доктори В. Й. Зоҳидовнинг севимли ёзувчиларимиздан бирининг ҳаёти ва ижодиёти тўғрисидаги докладини бу ерга тўпланган кишилар зўр қизиқиш билан тингладилар. (ЎзТАГ).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

19 МАЙДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Ҳинд кинофильмларидан куйлар. 9.30 — Симфоник лавҳалар. 10.10 — Шуман. «Вена карнавали». 10.30 — Топишмоқли концерт. 11.10 — «Ижтимоий бурч ва совет кишиси» (суҳбат). 11.25 — Куйлардан-куйларга. 13.00 — Пионер ташкилоти тузилган кунга бағишланган эшиттириш. Пионерларнинг Бутуниттифоқ радиолинейкаси (Москва). 16.15 — «Вальс ритмида» (суҳбатли концерт). 17.00 — «Ёшлик» радиостанцияси. 18.10 — Рус куйлари. 18.30 — Концерт. 19.20 — Қозоқ куйлари. 20.00 — КПСС МК март Пленуми қарорлари амалда (рус.). 20.10 — Қўшиқлар. 20.45 — «Шаҳарнинг қишлоққа ёрдами». 22.00 — «XIII ва XIV аср биринчи ярми адабиётининг обзори». 22.15 — Лирик концерт. 22.40 — Поэзия кечаси. 23.20 — Концерт.

Телевидение

19 МАЙДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар.**

18.25 — **Ташкил топган куннинг муборак, Пионерия!** (ўзбек ва рус тилларида).

Ўзбек тилида: 19.10 — **Марксизм-ленинизм коммунистик партияларнинг халқаро бирдамлиги ва уюшқоқлиги ҳақида** (суҳбат). 19.30 — **Пилла — бойлигимиз** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун). 19.50 — **Камер куйлар.**

20.30 — **Эшиттиришлар программаси.**

Рус тилида: 20.35 — **Телевизион янгиликлар.** 20.55 — **Макбет** (Ленинград телестудияси спектакли).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Сен ҳам пионер бўлсанг!** (мактаб ўқувчилари учун). 18.35 — **Киевда Октябрь** (илмий-оммабоп фильм). 18.55 — **Тошкент янгиликлари.** 19.05 — **Украина адабиёти ва санъатининг Ўзбекистондаги декадаси олдидан. СССР халқ рассоми А. Шовкуненко.** — 19.25 — **Чайковский ижоди** (композитор туғилган куннинг 125 йиллигига бағишланган телефильм).

Ўзбек тилида: 20.35 — **Букилмас дўстлик рамзи.** 20.55 — **Тошкент янгиликлари.** 21.05 — **Вақтни ўзиб кетувчилар** (телеочерк).

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/V да **Хоразм қўшиғи.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 19, 20/V да янги спектакль **Қотил.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 19/V да **Ишқинг билан,** 20/V да **Кимга тўй, кимга аза.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 20/V кеч соат 8 да Ўзбекистон ССР ва Туркманистон ССР халқ артисти **Комилжон Отаниёзов** раҳбарлиги ва иштирокида **Хоразм ансамблининг концерти.** Билетлар сотилмоқда.

Кино

ҚИШКИ БИНОДА

Совуқ излар — «МИР» (кундуз ва кечқурун). «СПУТНИК» (кундуз соат 12, 4, кеч 6, 8 ва 10 да).

Осмон калити — СОБИР РАҲИМОВ номли, НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА» (1-залда), «ВОСТОК» (кичик залда), «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун).

Ёқут кўзли билагузук — «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЁШ ГВАРДИЯ», «МОСКВА», «СПУТНИК», «ВОСТОК», «ДРУЖБА» (2-залда), «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Бўрон — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 2, 4, кеч 6 ва 8 да).

Лимонадли Жо — СОБИР РАҲИМОВ номли (кеч соат 8 ярим ва 10 да).

Енгил ҳаёт — НАВОИЙ номли (кеч соат 8-20 ва кеч 10 да).

Юрагингдан сўра — «ЮЛДУЗ» (кундуз соат 5, кеч 7 ва 9 да).

Иванна — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10 да).

Ҳужумчи Ивана — «ЁШ ГВАРДИЯ» (эрталаб соат 10 ва 11-45 минутда).

Пташкин қиссаси — «СПУТНИК» (эрталаб соат 11 ва кундуз 12 да).

Тўрғай — «МОСКВА» (эрталаб соат 10 да).

Янгра, барабан — «ЧАЙКА» (эрталаб соат 10 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 8 яримда бошланади)

Осмон калити — «ФЕСТИВАЛЬ», НАВОИЙ номли.

Ёқут кўзли билагузук — «ХИВА», ТЕЛЬМАН номли.

Пташкин қиссаси — КАФАНОВ номли.

Япония урушларда — «САЛЮТ».

Уч мушкетёр — «ВАТАН».

Чол билан кампир бўлган экан — «1 МАЙ».

Тарзаннинг ўлими — «УДАРНИК».

«ПОЛИТОТДЕЛ» КОЛХОЗИ СТАДИОНИДА

19 майда

«А» класси бўйича Совет Иттифоқи биринчилиги учун:
«Карпат» (Львов) — «Политотдел» (Тошкент области) командалари ўртасида

ФУТБОЛ

Кеч соат 6 ярмида бошланади. Билетлар сотилмоқда.

Тошкентдан стадионгача кундуз соат 3 дан Революция сквери ва Қўйлиқдан махсус автобуслар қатнайди.

«ЎЗМЕЖАВТОТРАНС» ВА УНИНГ ТРАНСПОРТ-ЭКСПЕДИЦИЯ КОНТОРАЛАРИ

шаҳарлараро марказлаштирилган тартибда (моддий жавобгарликни ўз зиммасига олиб)

ЮК ТАШИШ УЧУН

корхона, ташкилот ва муассасалар билан

ШАРТНОМАЛАР ТУЗАДИ

Шаҳарлараро юк ташилишини таъминлаш учун махсус 56-Қўйлиқ автобазаси ташкил этилган.

Шартнома тузган ташкилотларга биринчи навбатда хизмат кўрсатилади.

Мурожаат учун адрес:

Тошкент шаҳрида — Западная кўчаси, 5-уй, телефон 5-01-01, 5-14-92;

Андижон шаҳрида — Киров кўчаси, 54-уй, телефон 21-44, 21-34;

Фарғона шаҳрида — Садовая кўчаси, 9-уй, телефон 42-81;

Қўқон шаҳрида — Вокзальная кўчаси, 90-уй, телефон 38-42;

Самарқанд шаҳрида — Даҳбед кўчаси, 12-уй, телефон 3-05-30;

Бухоро шаҳрида — Коммунарлар кўчаси, 104-уй, телефон 27-16;

Гулистон шаҳрида — Ўзбекистон кўчаси, 62-уй, телефон 0-36, 2-96;

Наманган шаҳрида — Воровский кўчаси, 11-уй, телефон 3-74.

Чилонзор массив, 8-Б сектор, 30-уй, 36-квартирада турувчи **Лидия Васильевна Зинянинанинг** шу квартирада турувчи Николай Иванович Зинякиндан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Чилонзор район халқ судида кўрилади.

Тошкент область, Янгийўл шаҳар, Родниковая кўчаси, 4-уйда турувчи **Нурдиган Гильфановна Гильмановани**нг Тагир Бадриевич Назмиевдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент область судида кўрилади.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Механика институти, Ҳисоблаш маркази коллективи ва жамоат ташкилотлари тупроқ механикаси лабораториясининг раҳбари Ш. Р. Ризаевга хотини **Моҳинисо РИЗАЕВАНИНГ** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ, № 26.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 26545. Редактор ўринбосарлари — 27914, 29323. Масъул секретарь — 34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 27283, Партия турмуши — 33469, 31226. Пропаганда — 27221. Саноат, қурилиш ва транспорт — 34780. Совет қурилиши — 33258. Қишлоқ хўжалик — 27604. Адабиёт ва санъат — 32036, 31226. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34451. Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар ва хатлар — 29005, 33553. Иллюстрация — 34524. Стенографистка — 27343. Эълонлар — 28142. Коммутатор — 30249, 30250, 30251, 30252, 30253, 30254, 30255, 30256, 30257, 30258.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64543. № В. 115. Р. 03834.